

► Z BIOPLYNKY NA POLE, 1,6 MILIARDY KORUN ZLEPŠÍ TŘÍDĚNÍ A KONDICI PŮDY str. 15

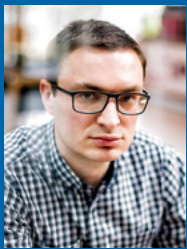
► **NOVINKY** V NOVÉ ZELENÉ ÚSPORÁM str. 4

► LIDÉ MOHOU **TOPIT V KOTLÍCH NA UHLÍ DO ROKU 2025** str. 14

► REPORTÁŽ: **OCHRANA JESKYNÍ** str. 16

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

slunce svítí, obilí zraje, dny se zkracují a vy právě čtete novou Prioritu, která se vrátila po dovolené odpočítat a bude to na ní doufejme vidět.

Ještě ani nevychladly rozpálené solární panely a máme tu další podporu energetických úspor a obnovitelných zdrojů, kterou může využít každý, kdo má nezateplený

rodinný dům. Nyní je možné na kvalitní zateplení, nová okna a dveře, výměnu tepelného zdroje, fotovoltaiku, solární ohřev a mnoho dalšího získat dotaci až milion korun a k tomu různé bonusy. To už jednoho navnadí, aby začal přemýšlet o tom, že se pustí do rekonstrukce.

Program Nová zelená úsporám, tento starý známý premiant energetického šetření, je na roztrhání. Kdyby chodil po červeném koberci na festivalu dotačních programů, obklopovaly by ho davy žadatelů podobně jako celebrity na filmových festivalech. Od září je připraveno mnoho novinek, a to nejen pro majitele rodinných domů, ale i SVJ a bytová družstva. Přinášíme i přehled nových podmínek platných od září. Úspory mají stále zelenou.

Až horké léto pomine, v mnoha obcích se možná pustí do budování kanalizace a čistíren odpadních vod. Otevře se totiž možnost podávat žádosti právě na odpadovou infrastrukturu. Co si budeme povídat, kanalizace ani čištění vody nejsou levné věci. To máte projekt, souhlasy, trubky, výkopy, sítě, povrchy, přípojky, technologie, čistírny odpadních vod, spousta práce a tak dále. Pro obce je tak určitě každá koruna, která nejde z obecního rozpočtu, dobrá.

Kdo by se chtěl schovat před vedrem, tomu můžeme doporučit jeskyně, kam si člověk snad vždycky musí vzít bundu. Na ochranu jeskyní se podíváme v naší reportáži. Do hlubin Země míří i druhá reportáž, tentokrát na Kovárnu. Není to slavná a už bohužel zaniklá hospoda v Braníku, ale mnohem zdravější lokalita v Krkonoších.

V letním dvojčísle toho ale najdete mnohem víc.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

„Oprav dům po babičce“ nabízí milion korun na rekonstrukci domů

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR spustí v září motivační dotační program pro české domácnosti.

Foto: Pavel Svoboda Photography / Shutterstock.com

Jedinečná podpora má navýšit tempo renovací energeticky nevyhovujících rodinných domů a napomoci obnově stávajícího bytového fondu. Úspěšní žadatelé zároveň získají od ledna 2024 možnost čerpat od stavebních spořitelů zvýhodněný úvěr. Dotace je financována z Modernizačního fondu, tedy z peněz Evropské unie, celkově je pro dotace z Nové zelené úsporám připraveno 55 miliard korun.

„Podle údajů Českého statistického úřadu je v Česku zhruba 17% rodinných domů neobydlených. Jedná se o statisíce domů, které by mohly dál sloužit svému účelu. Chceme využít stávající zástavbu a zabránit tomu, aby se obce rozšiřovaly do volné krajiny a aby se kvůli bytovým potřebám zabírala další zemědělská půda,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík a pokračuje: „Zároveň nabídneme mladým rodinám, které nejvíce pocítují důsledky vysokých životních nákladů a nízké dostupnosti hypotečních úvěrů, možnost zajistit si vlastní důstojné a současně úsporné bydlení, a to bez ohledu na to, zda si starší nemovitost koupí, nebo získají v rámci rodiny.“

Dotační program „Oprav dům po babičce“ bude určen všem žadatelům, vlastníkům rodinného či rekreačního domu, kteří splní podmínky optimálního zateplení na stávající budově nebo postaví dům splňující požadované parametry na místě odstraněného původního domu. Cílem je zvýšit tempo renovací starších domů, zpřístupnit finanční prostředky na vstupní investici a též ulehčit

mladým domácnostem cestu k úspornému bydlení.

„Program má podpořit zejména mladé rodiny, proto rodinným bonusem ve výši 50 tisíc korun zvýhodníme každé nezaopatřené dítě žadatele. Rodiny budou navíc moci požádat o bonus i za další děti narozené v době po podání žádosti o podporu, přičemž posledním rokem možného dodatečného čerpání bonusu je rok 2030,“ říká ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka.

Zásadní výhodou programu bude možnost čerpat finanční prostředky předem. Příjemci dotace zároveň budou moci

Podle údajů Českého statistického úřadu je v Česku zhruba 17% rodinných domů neobydlených. Jedná se o statisíce domů, které by mohly dál sloužit svému účelu...

od příštího roku na pobočkách stavebních spořitelén požádat o zvýhodněný úvěr, který pokryje rozdíl mezi způsobilými výdaji a vyplacenou dotací, a to bez nutnosti zástavy nemovitosti. „Úrok se bude pohybovat mezi třemi až čtyřmi procenty, záleží bude na aktuálním úrokovém prostředí a nastavení jednotlivých stavebních spořitelén,“ popsal ministr Petr Hladík.

„Nejčastější překážkou renovací starších domů bývá nedostatek vlastních zdrojů na pokrytí rozdílu mezi dotací a celkovými náklady včetně předfinancování. Dotace poskytnutá zálohově zároveň snižuje potřebu na výši úvěru a tím se stane zvýhodněný úvěr dostupnějším pro více domácností,“ vysvětluje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, a pokračuje: „Komplexní zateplení významně snižuje náklady na vytápění a ušetřené prostředky pak žadatelům pomohou v následujících letech úvěr bez větších obtíží splatit.“

Žadatelé v programu „Oprav dům po babičce“ dostanou až jeden milion korun na optimální zateplení, které je podmínkou získání zálohové dotace a výhodného úvěru. Pak bude možné rozšířit renovaci o další úsporná opatření a čerpat nemalé prostředky i na výměnu zdroje tepla, fotovoltaiku, ohřev vody, dobíjecí stanice pro elektromobil a další úsporná opatření, takže v celkové výši může zálohová dotace dalece přesáhnout milion korun. Stejně jako ve standardní Nové zelené úsporám obdrží příjemci navíc motivační bonus 10 tisíc korun za každou kombinaci úsporných opatření.

„Pokračovat bude také podpora strukturálně postižených krajů a rozšíří se i na další obce s rozšířenou působností ve vybraných regionech a na území bývalých vojenských újezdů. Žadatelům z těchto oblastí navýšíme celkovou dotaci o dalších 10 procent,“ doplňuje ministr Petr Hladík.

Seznam bonifikovaných obcí je přílohou Závazných pokynů a je zveřejněn na webu programu Nová zelená úsporám.

Zvýhodněný úvěr od vybraných stavebních spořitelén bude dostupný k žádostem o dotaci na optimální zateplení v obou programech. Podpora se bude týkat opatření realizovaných po 1. lednu 2021. V rámci podání a doložení žádosti dojde také ke zjednodušení: nově již nebude ve většině případů nutné předkládat projektovou dokumentaci a nebudou vyžadovány ani účetní doklady.

„Program Oprav dům po babičce společně s Novou zelenou úsporám Light a podporou bytových domů ve vlastnictví SVJ a družstev zásadně rozšíří stávající podobu programu Nová zelená úsporám tak, aby energeticky úsporná opatření byla dostupná všem věkovým i příjmovým skupinám obyvatel,“ uzavírá Petr Hladík.

Program zapadá do série novinek v Nové zelené úsporám, kterými stát reaguje na potřebu zvýšení tempa renovací obytných domů tak, aby se domácnosti mohly chránit před růstem výdajů za energii. „Možnost získat výhodný úvěr včetně bonusů pro rodiny s dětmi patří mezi kroky státu v boji proti energetické nouzi. Ministerstvo životního prostředí se ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí zaměří na posílení přístupu domácností k informacím s cílem pomoci jim kvalifikovaně se rozhodnout o nejlepších řešeních pro energetickou renovaci jejich bydlení,“ dodává Martin Sedláček, poradce ministra životního prostředí pro energetiku. ●

Ministerstva a stavební spořitelny spolupracují při financování

energetických úspor domácností

Možnost uspořit na energiích spojených s bydlením se otevře většímu okruhu obyvatel Česka.

Ministerstvo financí, Ministerstvo životního prostředí a Asociace českých stavebních spořitelén budou spolupracovat na podpoře energetické transformace českých domácností.

Společně připravují systémové řešení, které urychlí zelenou transformaci a umožní snížení energetické náročnosti a modernizaci bytů a domů. Cílem je zajistit, aby občané Česka získali na jednom místě přístup k dostupným úvěrům, poradenství a dotacím pro investice do energetických úspor. Čelní zástupci institucí záměr oficiálně stvrdili podepsáním Memoranda o spolupráci na energetické transformaci českých domácností.

„Chceme rozšířit okruh lidí, kteří se díky dotačním programům Státního fondu životního prostředí ČR a dostupným úvěrům stavebních spořitelén budou moci pustit do energeticky úsporných renovací svých domů a snížit si tak měsíční náklady na energii. Snižuje se počet domácností, které jsou ohrožené energetickou chudobou, a zároveň tím přispějeme ke kvalitě životního prostředí, a to zejména snižováním produkce znečišťujících látek a skleníkových plynů do ovzduší, které vznikají vytápěním fosilními palivy. Přispějeme tak k modernizaci bytového fondu v Česku a podpoříme strategický cíl vlády v oblasti bydlení a v oblasti udržitelnosti. Naším cílem je navýšit tempo renovací až na 3 % ročně,“ uvedl po podpisu Memoranda Petr Hladík, ministr životního prostředí.

„Spolupráce rovněž posílí energetickou soběstačnost českých domácností a tím i celého Česka. Snižuje se počet domácností postižených či ohrožených energetickou chudobou. Spolupráce se stavebními spořitelénami dává z pohledu Ministerstva financí velký smysl, jelikož umožňuje využít existující síť sektoru stavebních spořitelén k zajištění služeb občanům v oblasti poskytování informací a asistence při sjednávání dotačních podpor a úvěrů určených na investice do energetických úspor domácností,“ objasnil ministr financí Zbyněk Stanjura.

„Stavební spořitelny se dlouhodobě hlásí ke společenské odpovědnosti za zelenou transformaci České republiky. Podepsáním Memoranda se stávají klíčovými partnery státu v energetické transformaci domácností a občanům Česka se tak otevírá cesta k efektivnějšímu čerpání dotačních programů na energetické úspory prostřednictvím existující infrastruktury stavebních spořitelén,“ uvedl Libor Vošický, prezident Asociace českých stavebních spořitelén.

„Občané budou mít nově možnost na jednom místě získat výhodné financování, poradenství i asistenci s vyřízením dotací z příslušných podpůrných programů,“ dodává Michael Pupala, první místopředseda Asociace českých stavebních spořitelén.

Ministerstvo životního prostředí (MŽP), Ministerstvo financí (MF) a Asociace českých stavebních spořitelén (AČSS) uzavřením Memoranda o spolupráci na energetické transformaci domácností deklarují zájem spolupracovat v oblasti podpory financování a administrace dotací energetických úspor domácností a obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím sítě stavebních spořitelén, a to takto:

- MF podpoří zachování státní podpory stavebního spoření v intencích návrhu konsolidačního balíčku veřejných financí a současně podpoří legislativní změny vymezující působení stavebních spořitelén tak, aby se mohly aktivně zapojit do realizace programů podpory energetických úspor domácností, včetně poskytování úvěrů na investice směřující k energetickým úsporám.
- MŽP v maximální možné míře podpoří vzájemnou kompatibilitu a synergií dotačních a úvěrových programů týkajících se podpory energetických úspor v sektoru bydlení, zajistí možnost průběžného školení pracovníků stavebních spořitelén zaměřeného na dotační podmínky, energetické úspory a obnovitelné zdroje a zajistí rozvoj dostupné poradenské sítě pro domácnosti.
- AČSS podpoří v mezích daných právními předpisy a při zachování podpory v intencích návrhu konsolidačního balíčku veřejných financí zmíněného v bodě a), aby stavební spořitelny prostřednictvím své infrastruktury nově umožňovaly asistenci, komunikaci a financování investic do energetických úspor a podporovaly čerpání příslušných dotačních programů tak, aby se zvýšila dostupnost financování energetických úspor a dotací na ně pro občany. Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo financí a Asociace českých stavebních spořitelén se rovněž zavázaly, že maximálně podpoří veškeré kroky, které umožní zahájení programu podpory financování a administrace žádostí o dotace prostřednictvím stavebních spořitelén od 1. ledna 2024. ●

► Podmínky dotací v nové etapě programu Nová zelená úsporám

Podpora úsporných opatření bude výhodnější a zmírní se nároky při administraci žádostí. **Podstatně se zvyšuje podpora pro optimální zateplení.**

Foto: Halfpoint / Shutterstock.com

Státní fond životního prostředí ČR informuje o všech změnách a přesných podmínkách pro dotace, které budou platit od září 2023. Záměry je najdete také na webu programu Nová zelená úsporám.

„Od letošního září bude Nová zelená úsporám využívat financování z Modernizačního fondu, které je účelově vázáno na energetické úspory v domácnostech. To je i důvod, proč máme pro podávání žádostí v NZÚ kratší prázdninovou přestávku. Zdrojem pro Modernizační fond jsou peníze z výnosů z emisních povolenek. Nejde tedy ani o peníze daňových poplatníků, ani o peníze ze státního rozpočtu, krácení dotací v rámci vládního úsporného balíčku se proto Nové zelené úsporám netýká a ani v budoucnu týkat nebude,“ zdůrazňuje ministr životního prostředí Petr Hladík.

Objem prostředků z programu HOU-SEnerg Modernizačního fondu ve výši více než 55 miliard zajistí dlouhodobé pokračování podpory úsporných opatření pro domácnosti a umožní nejen rozšířit nabídku dotací pro různé skupiny příjemců, ale i navýšit jednotkové dotace pro vybraná opatření.

Nová zelená úsporám poběží po krátké provozně-technické přestávce během letních prázdnin za téměř stejných podmínek jako v dobíhající etapě. Cílem změn v programu je zpřístupnění dotací pro další skupiny žadatelů zejména v oblasti bytových domů a zjednodušení administrace žádostí.

„Díky změně financování podpoříme více domácností než dosud. Vedle dotací pro rodinné domy, kde už dnes nízkopříjmovým domácnostem pomáháme, nově přidáme podporu i pro bytové domy, kde žijí senioři, rodiny pobírající příspěvek na bydlení nebo lidé se třetím stupněm invalidity. Podpoříme nízkopříjmové vlastníky bytových jednotek a družstevníků podílů tak, aby kvůli obavám z navýšování pravidelných příspěvků do fondu oprav nebrzdili nákladně

renovace domů. Žadatele z hospodářsky a sociálně ohrožených území zvýhodníme o 10 % vyšší dotací. Podporu jsme připravili i pro bytové domy ve vlastnictví obcí,“ říká ministr Hladík.

Dotace pro bytové domy budou zacíleny podle typu vlastníka bytového domu. Základní portfolio dotací pro všechny bytové domy zůstává zachováno a je doplněno o možnost výměny starých plynových kotlů. SVJ a bytová družstva získají navíc nejen možnost čerpat dotaci zálohově, ale i bonusové plnění za každou nízkopříjmovou domácnost. Obce budou moci využít dotace ve výši až 70 % vynaložených nákladů stejně jako další vlastníci bytových domů z veřejného sektoru – kraje, nadace, příspěvkové organizace a celá řada dalších subjektů.

Vedle rozšíření nabídky finančních prostředků pro bytové domy bude i nadále pokračovat NZÚ pro rodinné domy ve vylepšené podobě. Podpora výměny zdrojů energie se rozšíří o možnost výměny starých plynových kotlů za tepelné čerpadlo. Výrazně se navýší dotace na zateplení: žadatelé, kteří zateplí svůj dům optimálně, nově získají až 950 tisíc korun (v současné etapě je maximální výše dotace 650 tisíc korun). V oblasti novostaveb budou nově podpořeny pouze stavby v nejvyšším energetickém standardu, výše dotace bude navýšena na 535 tisíc korun. V změněné výši zůstane podpora fotovoltaiky.

„Neustále se setkáváme s nekalými praktikami některých realizačních firem, které tlačí zájemce o fotovoltaiku k urychlenému uzavření smlouvy pod pohrůžkou, že od září už nebudou tak výhodné dotační podmínky. Není to pravda. Zájemci o fotovoltaiku nemusí mít obavy, že by se pro ně něco změnilo, podpora pokračuje ve stejné výši a za stejných podmínek, naopak se pro žadatele zjednoduší admi-

nistrace žádosti,“ připomíná Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, a dodává: „Žadatelům doporučuji využít letní přestávku k přípravě kvalitního projektu na renovaci jejich domu a k výběru spolehlivého a prověřeného dodavatele. Do úprav se mohou pustit i před podáním žádosti, stejně jako v současné etapě budou podpořena opatření realizována po 1. lednu 2021.“

V nové etapě programu, stejně jako v té stávající, zůstane možnost kombinovat podporu na více různých opatření v rámci jedné žádosti. Nemění se ani motivační bonus ve výši 10 tisíc korun za každou kombinaci. Program bude i nadále bonifkovat projekty na území znevýhodněných krajů – Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje, zcela nově pak zvýhodní i projekty mimo tyto znevýhodněné kraje, které budou realizovány na území obce s rozšířenou působností z regionů podporovaných státem.

Lepší dostupnost a širší podpory zásadně pomůže s rekonstrukcí českého bytového fondu, který patří mezi nejzastaralejší v Evropské unii. „Cílem je navýšit tempo renovací až na 3 % ročně, aby obnova bytového fondu proběhla za tři dekády. Lidem se tím podstatně zlepší komfort bydlení a hlavně se jim citelně sníží účty za energii. Nastavené cíle jsou náročné, ale zvládnutelné. Výrobci materiálů i realizační firmy jsou a budou schopny kapacity adekvátně navýšit a investovat do rozvoje oboru. V Česku tím vzniknou odhadem tisíce nových pracovních míst,“ říká architektka Marcela Kubů z iniciativy ZateplujemeČesko.cz, která sdružuje největší profesní organizace v oblasti renovací a zateplování bytových a rodinných domů.

„Vítáme, že nové podmínky programu zvýhodní stavebníky, kteří se odhodlají renovovat dům takříkajíc z gruntu. Izolují jej silnější tepelnou izolací, vymění okna za nová s trojskly, instalují efektivní technologie, případně si zajistí příjemné vnitřní prostředí pomocí vzduchotechniky s rekuperací tepla. Tyto chytré a kvalitní renovace výrazně zlepší komfort bydlení a umí snížit spotřebu energie o 60–85 %,“ říká konzultant energetických úspor Michal Čejka z profesního sdružení Centrum pasivního domu, které se zabývá zdravým a úsporným bydlením.

„Vítáme, že nastavení Nové zelené úsporám počítá se zvýhodněním nízkopříjmových domácností v bytových domech. Navrhovaný bonus může odobkovat konkrétní projekty na úrovni společenství vlastníků a zároveň přispět k řešení problému energetické chudoby. Pro úspěch programu bude také nezbytné, aby byl bonus pro nízkopříjmové domácnosti zacílen nejvíce na skupiny obyvatel postižené energetickou chudobou,“ říká Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA.

Podmínky nové etapy programu Nová zelená úsporám jsou zveřejněny na webu programu v sekci Dokumenty. ●

▶ Dotační program Nová zelená úsporám od září **podpoří estetiku fasád budov**

Od září budou platit aktualizovaná pravidla dotačního programu Nová zelená úsporám, zaměřeného na úspory energií v rodinných a bytových domech.

V spolupráci s Českou komorou architektů byly formulovány požadavky na estetiku fasád budov, u kterých bude čerpána podpora např. na jejich zateplení. Program Ministerstva životního prostředí administruje Státní fond životního prostředí ČR.

Architekti v rámci pracovní skupiny popsali nejkritičtější situace a na jednání se Státním fondem životního prostředí ČR přišli s řešením, které vychází z tradičního vnímání fasádních odstínů. Výsledkem je seznam téměř 300 přírodních barev definovaných v systému NCS, který je ke stažení na webových stránkách programu a je závaznou podmínkou pro čerpání dotace. Omezení na tuto škálu neplatí, pokud fasádu navrhne autorizovaný architekt nebo pokud odlišný požadavek na barevnost vyplývá ze závazného stanoviska orgánu památkové péče, úřadu městského architekta (či obdobného, obcí zřízeného útvaru), popř. z regulačního plánu, který je součástí územně plánovací dokumentace obce. Stejně tak se respektuje původní barevné řešení.

„Je to dobrý signál pro většinu žadatelů o zateplení fasády v nové etapě Nové zelené úsporám. Domácnosti mají snazší volbu barvy fasády. Pokud nejsou ve výběru limitovány památkovou péčí nebo stanoviskem městského architekta nebo nechťejí obnovit starý tón fasády, najdou si ten svůj jednoduše ve vzorníku. Děkuji České komoře architektů za spolupráci,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Oceňuji vůli MŽP a SFŽP ČR ovlivnit při snižování tepelných ztrát budov také jejich barevné řešení v duchu unijní iniciativy New European Bauhaus, naplňující témata estetika, udržitelnost, pospolitost,“ uvedl Jan Kasl, předseda ČKA. „Tedy že je stejně důležitým přínosem kvalitní vystavěné prostředí sídel jako splnění energetické úspornosti,“ dodal. Architekt Ondřej Chybík inicioval vznik pracovní skupiny představenstva ČKA, která pak připravila srozumitelný návrh doplnění podmínek

dotace NZÚ vycházející z tradičního vnímání fasádních odstínů. „Věřím, že díky upravenému dotačnímu nástroji již nebudeme v blízké budoucnosti projíždět sídly hýřícími barvami, které sice můžeme najít ve vzornících, ale na fasády bez hlubší úvahy nepatří,“ uvedl Kasl. „Děkuji panu řediteli SFŽP ČR Petru Valdmanovi za osvěcený přístup, v úrovni státních institucí dosud málo vídaný, při aplikaci Politiky architektury a stavební kultury ČR,“ doplnil.

„Jedním z cílů programu Nová zelená úsporám je, aby prováděné rekonstrukce byly celkově kvalitní včetně barevného řešení fasád, a proto jsme se rozhodli zamezit alespoň nejkřiklavějším případům, kdy investorem zvolené barevné řešení narušovalo veřejný prostor. Je to poměrně odvážný krok kupředu, ale věříme, že konečný výsledek ocení nejen majitelé samotní, ale i ostatní rezidenti České republiky,“ řekl Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR. ●

▶ K podání žádosti o dotaci z Nové zelené úsporám nově **postačí bankovní identita**

Administrace žádostí v Nové zelené úsporám je jednodušší. K přihlášení do Agendového informačního systému Státního fondu životního prostředí ČR je možné využít bankovní identitu.

Žádosti o dotace v programech Nová zelená úsporám a Nová zelená úsporám Light se podávají přes systém AIS SFŽP ČR. Donedávna bylo možné k přihlášení použít pouze Identitu občana, kterou bylo přes Portál občana nutné nejprve zřídit a poté ověřit – prostřednictvím bankovní identity nebo na pobočkách Czech POINT. Nyní si každý žadatel, který využívá internetové bankovníctví, může tento postup výrazně zjednodušit

a ověřením své totožnosti pro podání žádosti provést pomocí bankovního ověřovacího nástroje za použití osobního PIN kódu nebo biometrického údaje, jako je otisk prstu. Tento způsob přihlášení je zcela bezpečný, přihlašovací údaje vidí jen banka a žadatel.

„Naším cílem je přístup k dotacím domácnostem co nejvíce zjednodušit a toto je další krok, jak tomu chceme pomoci. Ověření své totožnosti provede každý žadatel jednoduše na pár kliků z domova. Jde

o bezpečnou a nejjednodušší metodu ověření, kterou má k dispozici každý vlastník bankovního účtu využívající internetové bankovníctví,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Přihlášení pomocí bankovní identity mohou bez obav nově využívat i žadatelé, kteří se doposud přihlašovali Identitou občana, aniž by ve své původní registraci museli cokoli měnit.

Příjem žádostí v nové etapě programu začne v září 2023. Dotační „prázdniny“ se budou týkat pouze příjmu žádostí. Administrace již přijatých žádostí, dokládání realizace úspěšných opatření i vyplacení finančních prostředků stejně jako příjem žádostí v NZÚ Light budou pokračovat i v letních měsících bez přerušení. ●

► Bez zelené energie se český průmysl brzy neobejde

Do roku 2030 je možné z evropské podpory postavit stovky nových elektráren, pak mohou finance vyschnout. Česká republika má nyní jedinečnou možnost transformovat svou energetiku a podpořit tak konkurenceschopnost svého průmyslu i energetickou soběstačnost domácností.

Podle nové studie poradenské společnosti Deloitte zpracované pro Svaz moderní energetiky je možné do roku 2030 postavit z evropských peněz přes 17 GW nového výkonu v obnovitelných zdrojích, pak už nemusí být tyto zdroje k dispozici a evropská dekarbonizační podpora může být přeměrována do jiných sektorů ekonomiky. Česko tak musí udělat maximum, aby této příležitosti nyní využilo a změnilo povolovací procesy, které výstavbu fotovoltaických a zejména větrných elektráren často zbytečně a nelogicky brzdí.

Energie s nulovou emisní stopou se totiž brzy stane nutností pro udržení pozice českých firem v nadnárodních dodavatelských řetězcích, ve kterých velcí mezinárodní odběratelé čím dál více požadují po svých subdodavatelích ekologicky udržitelné produkty. Výstavba obnovitelných zdrojů může podle studie Deloitte dále vylepšit příjmy domácností o 145 miliard korun, navýší výrobu v Česku o 721 miliard a vytvořit 34 tisíc pracovních míst. Každá investovaná koruna do výstavby obnovitelných zdrojů se tak vrátí několikanásobně. Naopak nedostatek bezemisní elektřiny u nás by mohl stovky tisíc míst v průmyslu v budoucnu ohrozit.

Česko má velmi málo obnovitelných zdrojů. Podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny se zde podle Eurostatu pohyboval v roce 2021 okolo 15 procent a Česko tak bylo třetí nejhorší z celé Evropské unie a hluboko pod průměrnou hodnotou celé sedmadvacítiky na úrovni 38 procent. A zatím se stalo velmi málo, aby se tato nelichotivá pozice zlepšila. Solární a větrná energetika je dnes přitom celosvětově nejlevnějším novým zdrojem elektřiny. Zatímco v aukcích na solární a větrné elektrárny se vysoutěžené ceny pohybují mezi 70 a 80 eury za MWh, velkoobchodní cena elektřiny na burze, určená uhelnými nebo plynovými elektrárnami, je nyní okolo 120 eur.

„Uhelná energetika v Česku končí. Elektrárna z uhelných elektráren je neekologická a bude brzy velmi drahá a provoz uhelných elektráren se už nevyplácí. Česko musí tyto zdroje energie rychle nahradit, ve výstavbě obnovitelných zdrojů jsme ale bohužel zaspali a zaostráváme za všemi svými sousedy včetně Polska, Slovenska a Maďarska,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík. „Naše vláda chce tuhle nelichotivou bilanci změnit. Pro naše občany potřebujeme elektřinu levnou a ekologickou. Modernizační fond čeká letos řada změn, například se rozrostla o další oblasti podpory. Dosud jsme schválili podporu pro fotovoltaické elektrárny o výkonu 2 GW, které jsou schopny vyrobit elektřinu pro 750 tisíc domácností. Musíme jít ale dál. Je třeba zrychlit a odbyrokratizovat povolovací procesy, jinak nám

Foto: Eviart/Shutterstock.com

v budoucnu hrozí nedostatek levné čisté elektřiny, což by byl problém pro naše domácnosti i podniky,“ doplňuje.

Potenciál výstavby obnovitelných zdrojů v Česku je přitom podle studie Deloitte pro Svaz moderní energetiky obrovský. Z dostupné finanční podpory lze vystavět cca 15,3 GW nových fotovoltaických a 2 GW větrných elektráren v letech 2023–2030. Pro srovnání: celková roční výroba čisté elektřiny jen ze solárních elektráren může na konci tohoto desetiletí dosáhnout zhruba 17 TWh ročně. Takové množství elektřiny odpovídá roční spotřebě všech českých domácností.

Vedle levné a ekologické elektřiny přinese zajímavé ekonomické benefity i samotná výstavba obnovitelných zdrojů. Pokud Česko využije potenciál současných dotačních titulů, vznikne cca 34 tisíc nových pracovních míst, příjmy domácností se zvýší o 145 miliard korun, příjmy veřejných rozpočtů o 119 miliard korun a výroba v Česku se zvedne o 721 miliard korun. Studie tak zjistila, že každá investovaná koruna z evropských dotačních fondů v letech 2023–2030 využitá na výstavbu FVE a VTE se několikanásobně vrátí. Jedna investovaná koruna povede k navýšení výroby v Česku o 4,4 Kč, navýšení příjmů domácností o 0,89 Kč, navýšení příjmů veřejných rozpočtů o 0,73 Kč a navýšení HDP o 1,8 Kč.

„Akcelerace výstavby obnovitelných zdrojů by přinesla České republice významné benefity. Během příštích sedmi let bychom navýšili HDP o 4,7 % a příjmy centrální vlády o 4,1 %. Stoupnou i příjmy obecních rozpočtů, protože právě v regionech se budou fotovoltaické a větrné elektrárny budovat. Během výstavby by navíc vzniklo dalších 34 tisíc nových pracovních míst,“ vysvětluje hlavní ekonom Deloitte David Marek.

Mezinárodní firmy ze všech odvětví u nás zaměstnávají statisíce zaměstnanců. Budoucí investice těchto firem jsou často vázány na dostupnost bezemisní energie pro plnění jejich skupinových cílů v udržitelnosti. Pokud nebude energie z obnovitelných zdrojů dostupná, budou tyto firmy investovat jinde. Totéž platí pro české firmy, které působí jako subdodava-

telé mezinárodních podniků. České firmy jsou součástí globálních dodavatelských řetězců, což zvyšuje požadavky na jejich postupnou transformaci směrem k větší udržitelnosti výrobních procesů. Ta je zásadní pro spotřebitele na mezinárodních trzích, kteří více projevují ochotu kupovat především udržitelné výrobné produkty. Zásadní je i pro finanční instituce podmiňující poskytování svých služeb a úvěrů požadavky na udržitelnost financovaných projektů.

„Česko musí v obnovitelných zdrojích přidat. Obnovitelné zdroje jsou domácí zdroje posilující energetickou bezpečnost. Slunce svítí u nás, vítr fouká u nás. V rámci posílení energetické bezpečnosti se nyní v Evropě masivně odstraňují překážky pro výstavbu obnovitelných zdrojů a zavádějí se takzvané go-to zóny, které urychlují proces povolování nových solárních a větrných elektráren. Povolovací procesy by v těchto zónách neměly přesáhnout jeden rok, mimo zóny dva roky. Tuto legislativu musí kvalitně implementovat i Česko, jinak nám hrozí, že okolní evropské státy už nikdy nedohoníme,“ říká programový ředitel Svazu moderní energetiky Martin Sedlák. „Český průmysl bude potřebovat bezemisní energii pro udržení své role v dodavatelských řetězcích a zachování své pozice na evropském trhu. Jen fotovoltaika může v roce 2030 vyrobit dost energie pro produkci 11 milionů osobních vozů Škoda. Nové by tak mohly tyto vozy sjet z výrobních linek s nulovou emisní stopou,“ dodává.

Zásadní bariérou výstavby obnovitelných zdrojů energie v Česku je nejednotnost podmínek, na jejichž základě obecní a stavební úřady umožňují jejich výstavbu. Obce a stavební úřady stanovují podmínky pro výstavbu obnovitelných zdrojů energie na svých územích na základě nejednotných a často subjektivních důvodů. Rozhodovací praxe u obdobných projektů v jiných částech země tak může být zcela rozdílná. Kvůli naší legislativě je v současnosti povolovací proces a výstavba větrných elektráren otázkou deseti i více let, u velkých solárních elektráren běžně přes pět let.

Zvláště u větrných elektráren tak jejich povolovací procesy výrazně přesahují horizont, po který jsou pro Česko k dispozici finance z Modernizačního fondu a dalších dotačních titulů. Výstavba větrných elektráren je přitom z důvodu rovnováhy v přenosové a distribuční soustavě vhodná. Větrné elektrárny vyrábějí i v noci a více v zimě, a dobře tak doplňují fotovoltaiku, která dodává přes den a v letních měsících.

Nutnost výstavby obnovitelných zdrojů a zjednodušení povolování si uvědomuje i Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR). „Svaz měst a obcí České republiky chce být součástí řešení. Rozvoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů je obrovskou příležitostí pro Česko a jeho tradičně vysoce kvalifikované průmyslové obory. Je to zároveň i šance pro města, obce a celé regiony, které mohou díky inovativním energetickým projektům posilovat svou lokální ekonomiku, zaměstnanost a energetickou soběstačnost. Mohlo by jít také o důležitý impulz o pro rozvoj venkova, kam bychom přitáhli tolik důležité investice,“ říká předseda Komise pro životní prostředí a energetiku SMO ČR Dan Jiránek. ●

▶ Nenechme ji odtéct

Národní plán obnovy podpoří zadržování vody v krajině

Foto: archiv SFŽP ČR

Státní fond životního prostředí ČR otevřel dvě nové dotační výzvy, které pomohou české krajině lépe se adaptovat na negativní projevy změny klimatu.

Dotace pomohou vzniku či revitalizaci malých vodních nádrží, tůní, mokřadů nebo meandrujícím korytům řek. Obě výzvy nabízejí téměř sto procentní dotaci; první je určena zejména pro správce vodních toků, druhá pro obce a kraje.

Výzvy vyhlášené v Národním programu Životní prostředí čerpají finance z Národního plánu obnovy. „Jsem rád, že se nám podařilo v Národním plánu obnovy vyčlenit takový objem prostředků, abychom podpořili větší projekty realizované zejména správci povodí zaměřené na revitalizaci vodních toků a přeměnu reliéfu říčních ramen. V této oblasti máme stále co napravovat a kdysi narovnávaná koryta řek je potřeba opět zvolnit a umožnit vodě se přirozeně zasakovat a saturovat podzemní zdroje vody. Potřebujeme oživit naše české tůně i mokřady,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Obě výzvy mají za cíl adaptaci vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu

klimatu. Výzva č. 4 je určena především pro státní podniky a resortní organizace. Sem patří například podniky povodí a Lesy ČR, které běžně realizují projekty na zadržování vody. Za zmínku stojí například revitalizace koryta Bečvy, kdy Povodí Moravy obnovilo část původního toku. Lesy ČR ve svém programu Vracíme vodu lesu počítají v letošním roce se 180 projekty, další mají připravené.

„Celkem 712 milionů korun mohou státní podniky a správy národních parků čerpat na obnovu přírodních toků a říčních ramen v nivě vodního toku. Dotaci lze využít například na obnovu lužních lesů, na zprůchodnění migračních překážek pro vodní živočichy a opatření k omezení jejich úmrtnosti,“ popsal ministr Petr Hladík s tím, že žádosti je možné podávat do 31. října 2023.

Výzva č. 5 má stejné zaměření, ale je určena pro menší projekty realizované obcemi či kraji. „Adaptace na změny klimatu je potřeba i na úrovni obcí a krajů, proto jsme i jim vyčlenili 100 milionů korun, které mohou navíc použít na budování malých vodních nádrží, tvorbu a obnovu tůní a protipovodňová opatření,“ doplnil ministr životního prostředí. Zájemci mohou své žádosti podávat do 31. ledna 2024.

„Bezesporně největší benefitem pro žadatele je, že jim pokryjeme až 80% celkových způsobilých výdajů. Jsme si vědomi, že se jedná o poměrně finančně náročná opatření, ale jejich přínos pro naši přírodu je k nezaplacení,“ uzavírá Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, který žádosti přijímá a administruje. ●

Dotaci lze využít například na obnovu lužních lesů, na zprůchodnění migračních překážek pro vodní živočichy a opatření k omezení jejich úmrtnosti.

ECHO

Vzácný rdest oživí jezero Most

Na konci července proběhla unikátní akce na záchranu kriticky ohroženého rdestu dlouholistého. Zhruba 160 vzrostlých lodyh této vzácné vodní rostliny, která přežívá v České republice pouze na jediné lokalitě poblíž Hradce Králové, bylo vysazeno do jezera Most. Rostliny se spouštěly z nafukovacího člunu do hloubky 1,5–2 m v balících po deseti. Akci koordinovala AOPK ČR ve spolupráci s Botanickým ústavem Akademie věd ČR v Třeboni, který zajišťuje záchranou kultivaci druhu. Rdest dlouholistý dříve rostl v proudících i stojatých čistých chladnějších vodách na různých místech Česka, ale v důsledku eutrofizace vody na většině svých původních lokalit vyhynul.

Sokolí rekord v Jeseníkách

Letos opustilo hnízda v Jeseníkách nejvíce sokolích mláďat v novodobé historii. Hnízdilo tam 23 párů sokolů a vylétlo 42 mláďat. Je to o dva hnízdící páry a jedno mládě více než v doposud neúspěšnějším roce 2021. Počet vyvedených mláďat meziročně kolísá, například vloni jich hnízda opustilo 28. Z pohledu stability populace je ale důležitější počet hnízdících párů. „Pozitivní v letošním sokolím roce je, že počet mláďat je tak vysoký přesto, že více než jedna třetina hnízdění nebyla v závěru úspěšná,“ vysvětluje Petr Šaj z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. V Jeseníkách se první hnízdění v novodobé historii datuje do roku 2001. Od té doby tu sokolí vyvedli téměř čtyři stovky mláďat.

Nemocnice v Písku má další elektromobil

V areálu písecké nemocnice začíná jezdit další elektromobil. K několika vozidlům na elektrický pohon, která zajišťují svoz prádla a odpadu, údržbu areálu a další potřebné činnosti, přibyl ještě multifunkční nákladní elektromobil. Vůz za 2,3 milionu korun nahradil více než 30 let starou multikáru. Hlavním bonusem má být další ztišení vlastního areálu nemocnice a zlepšení prostředí. Na jeho nákup získala nemocnice dotaci ve výši šest set tisíc korun z Národního programu Životní prostředí. Ekologickým přístupem se písecká nemocnice řídí už řadu let. Vedle elektromobility se zaměřuje na třídění odpadu, sázení stromů v arboretu a energetické úspory.

► Výzvy podpoří zpřístupnění území zasaženého těžbou uhlí

Balíček výzev z Operačního programu Spravedlivá transformace nabídne financování projektů **na obnovu území po těžbě hnědého a černého uhlí v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Pro žadatele je připravena jedna miliarda korun na širokou škálu aktivit.**

Foto: archiv SFŽP ČR

Výzvy se zaměřují na přípravu koncepcí a projektů, navrácení krajiny přírodě podporou biodiverzity nebo opatření proti erozi s cílem území oživit, ať už zpřístupněním zajímavých lokalit, či výstavbou cyklostezek. Důležitou podmínkou je realizace projektů ve vymezeném území, které bylo bezprostředně ovlivněno těžbou uhlí nebo na něj navazujícími činnostmi.

Koncepce a příprava projektů

Podpora v tématu Koncepce a příprava projektů má za cíl rozvíjet plánování a koncepční rozvoj území zasaženého těžbou uhlí a podpořit přípravu projektů pro plánované navazující výzvy v oblasti obnovy území. Příklady podporovaných aktivit v tomto tématu jsou:

- pořízení územního plánu, územní studie, urbanistické studie, regulačního plánu nebo jeho změny,
- příprava podkladů pro vznik chráněných území a registraci významných krajinných prvků,

- příprava projektů (studie proveditelnosti, projektová dokumentace),
- zpracování studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plánu územního systému ekologické stability,
- podpora průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a návrhu řešení sanace kontaminované lokality.

Příroda a krajina

Podpora v tématu Příroda a krajina vychází z nastavení obdobných aktivit podporovaných v rámci OPŽP 2021–2027. Příklady podporovaných aktivit v tomto tématu jsou:

- vytváření a obnova tůní a mokřadů, malé vodní nádrže, revitalizace a renaturace vodních toků a niv, nákup nemovitostí pro podporu renaturačních procesů,
- vegetační krajinné prvky,
- péče o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů,
- omezení šíření invazních nepůvodních a expanzivních druhů,
- zprůchodnění migračních překážek pro vodní a suchozemské živočichy.

Infrastruktura

Podpora v tématu Infrastruktura si klade za cíl zpřístupnit dotčené území občanům. Příklady podporovaných aktivit v tomto tématu jsou:

- výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty včetně doprovodné infrastruktury (mobiiliář, osvětlení, odpočívadla, stojany na kola, stanoviště pro bikesharing apod.),
- zpřístupnění a obnova lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou.

Ve všech výzvách je podpora zacílena do vymezeného území po těžbě a přesné vymezení cílového území včetně seznamu dotčených katastrálních území je součástí výzev. V případě územního plánu či jiných územně plánovacích dokumentů je toto území rozšířeno na území celé dotčené obce (aktivita 1.1 a 1.2 ve výzvě Koncepce a příprava projektů) či celé území dotčeného správního obvodu obce s rozšířenou působností (aktivita 3 ve výzvě Koncepce a příprava projektů). ●

► Miliardy pomohou obcím s čištěním odpadních vod, vodárenskými systémy i ochranou proti povodním

Obcím a vodohospodářům z veřejného sektoru, kteří se chystají budovat či modernizovat zásobování pitnou vodou nebo čištění odpadních vod, pomohou hned čtyři nově vyhlášené dotační výzvy Operačního programu Životní prostředí.

Na kanalizace, čistírny odpadních vod, vodovody a úpravní vody pošle Ministerstvo životního prostředí 4 miliardy korun. Další čtvrtmiliardou korun podpoří projekty monitorovacích a výstražných protipovodňových systémů.

„Prostředky z evropských, ale i národních zdrojů investujeme do vodohospodářské infrastruktury dlouhodobě. Obcím tak pomáháme realizovat náročné investice, do kterých by se jinak nepustily. Vždy byly mezi žadateli populární a i nyní předpokládáme, že o ně bude velký zájem. V současném období Operačního programu Životní prostředí jsme už finančně pomohli 160 projektům, které řeší čištění odpadních vod. Ty si rozdělí 5,6 miliardy korun. U pitné vody jsme podpořili na 100 projektů s dotací téměř 3 miliardy korun. Celkem tedy odtéklo do zmiňované infrastruktury přes 8,5 miliardy korun a nyní přidáváme další 4 miliardy,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Čtyři nové výzvy financované z fondů Evropské unie se vyhlásily v předstihu už v červnu, příjem žádostí se otevře postupně od konce srpna. Žájemci tak měli na přípravu svých projektů dostatek času.

Výzva číslo 42 nabídne 2 miliardy korun na výstavbu centrálních čistíren odpadních vod, popřípadě decentralizovaných ČOV, jejich intenzifikaci a také na výstavbu či dostavbu kanalizace. Podpora se ale vztahuje i na další snižování vypouštěného znečištění, jako jsou např. retenční nádrže či rekonstrukce odlehčení na jednotné kanalizaci. Žádosti bude možné podávat od 30. srpna do 30. září 2023. Výzva je kolová (soutěžní) s jednokolovým modelem hodnocení žádostí.

Výzva číslo 43 se zaměřuje výhradně na stavbu čistíren odpadních vod a kanalizace za účelem nového napojení obyvatel na vyhovující čistírnu. Dotaci získají všichni žadatelé, kteří splní podmínky výzvy a získají daný bodový standard s ohledem na technickou kvalitu a ekologický přínos projektu. Připraveno je celkem 1,5 miliardy korun. Žádosti se budou přijímat od 6. září do 31. října 2023. Výzva však může být kvůli převisu žádostí ukončena dříve, pokud předložené projekty překročí o 10 % vyhlášenou alokaci.

Další z nově vyhlášených výzev s číslem 44 je určena na zlepšení dodávek pitné vody, zejména na podporu výstavby vodovodních řadů a vodovodních přivaděčů. Zároveň podporuje úpravní vody a výstavbu či posílení stávajících vodních zdrojů. Na tyto projekty je v soutěžní výzvě určeno 500 milionů korun. Žádosti bude možné podávat od 30. srpna do 30. září 2023.

Míra podpory na vodohospodářské projekty dosahuje až sedmdesáti procent.

Poslední již vyhlášená výzva číslo 48 se zaměřuje na preventivní opatření proti povodním a suchu. Jde zejména o vybudování a rozšíření monitorovacích, před-

Foto: archiv SFZP ČR

povědních a výstražných systémů. Podpoří i zpracování digitálních povodňových plánů pro území, která plány dosud nemají, analýzy odtokových poměrů a řadu dalších aktivit. Jedná se rovněž o „tradiční“ výzvu, která pomůže obce lépe chránit před povodňovým nebezpečím. Na protipovodňové systémy je připraveno 250 milionů korun, žádosti je možné podávat do 15. prosince 2023.

„Díky prostředkům z fondů Evropské unie budeme moci dostat k lidem kvalitní pitnou vodu, zdokonalit čištění odpadních vod, snížit ekologická rizika a přispět ke zlepšení čistoty povrchových i podzemních vod. A v neposlední řadě připojíme další a další domácnosti k centrální kanalizaci,“ uzavírá přínosy investic ministr Petr Hladík. ●

► Likvidaci ekologických zátěží podpoří miliarda korun

Na mnoha místech zmizí kontaminované lokality. Jejich sanaci podpoří peníze OP Životní prostředí.

V dotační výzvě číslo 35 je připravena jedna miliarda korun. Peníze jsou určeny na podporu sanací nejvážněji kontaminovaných lokalit, u kterých byla analýzou rizik ověřena kontaminace představující neakceptovatelné riziko pro lidské zdraví či ekosystémy a kterým byla přidělena priorita A3, A2 nebo A1. Výzva je zaměřena pouze na odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo

ekosystémy. Rekulivace starých skládek je předmětem samostatné výzvy.

Žadatelé mohou získat dotaci až ve výši 85 % způsobilých nákladů. O peníze se může ucházet široký okruh žadatelů, výzva je primárně určena pro veřejnoprávní sektor, vlastníky a nájemce zasažených území a subjektů nakládajících s odpady.

Uznatelným nákladem v rámci projektové přípravy není analýza rizika kontamino-

vané lokality, pokud se její realizace aktivně neúčastnil Odbor environmentálních rizik a ekologických škod Ministerstva životního prostředí (OEREŠ MŽP). Závěry předložené analýzy rizik musí být vždy schváleny OEREŠ MŽP. Uznatelným nákladem není nákup pozemků a staveb.

Žádosti bude přijímat Státní fond životního prostředí ČR do 31. srpna 2023. Žádost je možné podat elektronicky prostřednictvím portálu IS KP21+ včetně všech požadovaných příloh definovaných v Pravidlech pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP pro období 2021–2027. ●

▶ Revitalizovaný rybník ochrání vážky, husy i želvy

Foto: Moravskoslezský kraj

Kompletní revitalizace rybníka Štěpán podpoří biodiverzitu této přírodní rezervace, která byla zařazena mezi evropsky významné lokality NATURA 2000.

Rozsáhlý projekt za více než 36 milionů korun financoval Moravskoslezský kraj z Operačního programu Životní prostředí. Rybník a jeho okolí je nyní atraktivnější, také významně napomůže zadržování vody v krajině. Navíc se zde otestuje v rámci Česka unikátní způsob ochrany ptačích hnízd před predátory.

„Rybník Štěpán se za poslední roky výrazně proměnil. Hlavně kvůli nedostatku srážek ubývalo volné vodní hladiny, břehy zarůstaly, zhoršovaly se podmínky pro hnízdění ptáků, ubývalo ryb a také se ztrácela rozmanitost, protože některé rostlinné druhy ustoupily těm dominantnějším. Tento proces je sice přirozený, ale z rybníka se postupně stával mokřad, a tak odborníci doporučili rozsáhlou revitalizaci, která ze Štěpána a jeho okolí opět vytvoří cenný biotop pro obojživelníky, vážky nebo vodní ptáky,“ uvedla radní Moravskoslezského kraje pro životní prostředí Zdeňka Němečková Crkvenjaš a upozornila, že stavebním pracím předcházely detailní přírodovědné průzkumy a během celé stavby probíhaly záchranné transfery živočichů a biologický dozor.

Celý projekt spočíval v odtěžení sedimentů, z jejich části byly vymodelovány dva nové ostrovy pro hnízdění ptáků nebo také želvy bahenní, která se v této oblasti

přirozeně vyskytuje. Upraveny byly břehy rybníka, v jeho bezprostřední blízkosti byly vyhloubeny tůně. Obnovená volná vodní hladina má nyní plochu 15 hektarů. „Celá revitalizace byla provedena velmi citlivě, nezasahovalo se do některých pobřežních zón, nedotčena zůstala i celá třetina rozlohy rákosin a ošticových porostů. Přírodní rezervace ovšem pokračuje i za železničními kolejemi, kde už rybník zanikl a nahradila ho rozsáhlá rákosina přecházející do vlhkých luk. Tento druhově chudý porost se díky odstranění svrchní vrstvy půdy a pravidelnému kosení brzy přemění na pcháčové a ošticové louky, kde by se mohl rozšířit i vzácný ustavač májový,“ řekla krajská radní Zdeňka Němečková Crkvenjaš a dodala, že v nejvlhčích místech zde byla vyhloubena soustava třinácti malých tůní a dvě další větší tůně pro obojživelníky a bezobratlé.

Součástí projektu bylo i opatření, které má zabránit ničení ptačích snůšek divokými prasaty. Průzkumy před začátkem prací totiž ukázaly, že divoká prasata skutečně hnízda ptáků ničí. Proto byla na tři stávající i dva nové ostrovy instalována oplocení z gabionových sítí. Díky vytvořeným otvorům jsou průchodné pro ptáky, ale zabrání predátorům dostat se k hnízdům s vajíčky. Toto antipredační opatření je u nás unikát-

ní a jeho funkčnost bude sledována a vyhodnocována. Úspěšnost revitalizace bude posuzovat také monitoring rostlin a živočichů. Už v letošní sezóně bylo zaznamenáno hnízdění husy polní, výskyt motáka pochoopa, hohola severního, volavky popelavé, lysky černé, labutě velké a vzácné husy polní. Vyskytuje se zde už také vzácná vážka jasnoskrvná.

„Revitalizace rybníka Štěpán stála 36,2 milionu korun. Tyto peníze se nám podařilo získat z evropských zdrojů, konkrétně z Operačního programu Životní prostředí. Jde nám nejen o to, pečovat o životní prostředí, chránit ohrožené druhy rostlin a živočichů nebo přispět k zadržování vody v krajině. Chceme také zvyšovat atraktivitu našeho regionu. Kolem jednoho z břehů rybníka vede cyklotrasa, věřím, že se proměna jejího okolí bude lidem líbit. Rád bych upozornil, že se jedná o významnou lokalitu, která je součástí evropské soustavy NATURA 2000, a tak by zde výletníci měli respektovat pravidla, jak se v takové rezervaci chovat. Platí zde zákaz koupání, přikrmování zvířat, trhání rostlin, také by zde měl být klid. Všem za dodržování těchto snadných zásad děkuji,“ řekl hejtmán Moravskoslezského kraje Jan Krkoška a doplnil, že z evropských peněz byly v minulosti revitalizovány i jiné oblasti na území Moravskoslezského kraje, například Kozmické ptačí louky, přírodní rezervace Bažantula v Poodří, historická alej hukvaldské obory, část zámeckého parku Šilheřovice nebo revitalizace přírodní památky Stará řeka na Karvinsku. ●

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Foto: Moravskoslezský kraj

Po několikaleté přípravě započala výstavba biomasového zdroje Tepláren Brno v jejich provozu Brno-sever na Obřanské.

TEPLÁRNY BRNO ZAHÁJILY BUDOVÁNÍ BIOMASOVÉHO ZDROJE

Foto: Teplárny Brno

Zahájení stavby, která je v oblasti tuzemské energetiky za poslední dekádu svojí náročností jednou z největších, symbolicky odstartoval 9. června před areálem za přítomnosti primátorky města Brna Markéty Vaňkové poklep základního kamene, který svojí podobou připomíná odštípnutý kousek dřeva.

Zkušební provoz nového zdroje je plánován již na podzim roku 2024, kdy do centrální sítě poputují první dodávky ekologického tepla. S plným výkonem zdroje se pak počítá od topné sezony 2025/2026.

„Vybudování a následné spuštění biomasového, zeleného zdroje přinese Brnu dva zásadní benefity. Jednak se podaří zhruba o patnáct procent snížit spotřebu zemního plynu potřebného k vytápění, což povede i ke stabilizaci ceny tepla, jednak je to další významný krok k ozdravení životního prostředí a poklesu emisí. Cením si také toho, že i když jde primárně o projekt tepláren, podílí se na něm v kooperaci i další městské společnosti,“ uvedla primátorka Markéta Vaňková.

Certifikovanou štěpku z odpadního dřeva v množství zhruba 80 tisíc tun ročně pro Teplárny Brno zajistí městská společnost Lesy města Brna. Správcem stavby je již od její přípravné fáze společnost Brněnské komunikace.

„Modernizace provozu Brno-sever představuje pro brněnské teplárny nejvýznamnější projekt za posledních dvacet let. Tento krok je v souladu s dnešními nároky a trendy ve výstavbě nových zdrojů tepla, kdy se hledají hlavně aplikace technologií navýšujících využití obnovitelných zdrojů. Jedním z nich je právě dřevní štěpka. Kromě zajištění stálé produkce spolehlivého tepla pro obyvatele města Brna nám instalace štěpkového kotle umožní zvýšit výrobu na stávajícím zdroji,“ uvedl generální ředitel Tepláren Brno Petr Fajmon. „Celkové náklady aktuální stavby činí 2,4 miliardy korun bez DPH a z větší části je pokryje dotace ve výši 1,661 miliardy korun z Modernizačního fondu. Zbytek částky uhradí Teplárny Brno z úvěru Evropské investiční banky s návratností patnáct let,“ dodal Petr Fajmon.

Samotnému budování biomasového zdroje v areálu na Obřanské už předcházela nulová etapa, kdy byly demontovány staré kotle na zemní plyn a těžké topné oleje. V předstihu bylo také vybudováno nové trubní spojení pro centrální zásobování teplem mezi městskými částmi Líšeň a Lesná.

Doprava štěpky i odvoz spalin bude probíhat výhradně po železnici v uzavřených kontejnerech. Za tímto účelem bude zrekonstruována stávající železniční vlečka v areálu, která původně sloužila k dopravě mazutu, jehož spalování tedy bylo definitivně ukončeno v roce 2011. Pro biomasový kotel bude

využit i stávající 217,5 m vysoký komín, který je dominantou městské části již od roku 1982.

V současnosti již připravené staveniště i s potřebným zázemím přebíral zhotovitel díla, kterým se po složitém výběrovém řízení stalo konsorcium společností. Kromě samotné instalace štěpkového kotle s výkonem 43 MWt vznikne v rámci stavby také moderní sklad dřevní štěpky, který pojme zásoby na pět dnů. Výstavba, která bude probíhat v areálu, nepřinese místním žádné nadbytečné nepřijemnosti. Stejně tak samotný projekt je plánován tak, aby pro okolí neznamenal ani zvýšení dopravní zátěže či prašnosti.

Staveniště je zcela odděleno od běžného teplárenského provozu, pro potřeby stavby vznikla další samostatná vstupní brána. „Nyní nás čeká příprava na přeložení inženýrských sítí. Po odstranění původních potrubních mostů vzniknou nové, které budou vedeny tak, aby se uvolnil prostor pro sklad paliva,“ popsal aktuální stav ředitel Úseku velkých projektů Tepláren Brno Jiří Šamánek. Až do září se bude souběžně s přípravnými pracemi zpracovávat realizační dokumentace, poté naváže samotná výstavba „Montáž technologických celků máme v plánu převážně v příštím roce, kdy na podzim bude dílo kompletně dokončeno a zahájíme zkušební provoz,“ doplnil Jiří Šamánek. ●

► Město na severní Moravě se rozhodlo uspořít za energii, kterou potřebují úředníci při práci pro město.

HLUČÍN ZÁSObUJE ÚŘAD ELEKTŘINOU ZE STŘECHY

Foto: archiv SFŽP ČR

Hlučín proto nechal umístit na střechu městského úřadu fotovoltaické panely. „*Náš cíl byl jasný, byla jím úspora energie,*“ uvádí mluvčí Hlučína Kristina Skulinová. Na střechu budovy A Městského úřadu Hlučín bylo nainstalováno celkem 76 fotovoltaických panelů o celkovém instalovaném výkonu 23,18 kWp, které vedou ke snížení energetické náročnosti a úsporám v oblasti hospodaření s energiemi na Městském úřadě Hlučín.

Podle mluvčí Skulinové projekt účel splnil a Hlučín šetří energii. A kde se na úřadě využívá sluneční energie nejvíce? „*Neznáme příkony jednotlivých spotřebičů, ale*

odhadujeme, že je to serverovna,“ uvádí Kristina Skulinová. Serverovna obecně slouží jako datacentrum, kde jsou umístěny počítačové servery a další důležitá technologická zařízení. Velmi často se jedná o klimatizovanou místnost, která má velký odběr energie a funguje nonstop.

Panely hlučínského úřadu slouží od roku 2020. Projekt byl podpořen z Operačního programu Životní prostředí. ●

O MĚSTĚ

Město Hlučín leží na úpatí Hlučínské pahorkatiny nad širokou nivou řeky Opavy. Město bylo založeno králem Přemyslem Otakarem II. kolem roku 1256 a v roce 1303 náleželo k hradu Landeku, držela ho knížata opavská. Od roku 1521 přešlo město na vévody z Opolí a v roce 1694 bylo zbaveno poddanství a stalo se ochranným městem. Od roku 1742 bylo město i celé panství postoupeno Prusku a od roku 1845 patřilo hlučínské panství Rotschildům. Po připojení k Československé republice se Hlučín stal do roku 1960 okresním městem. Součástí Hlučína se v roce 1960 staly Darkovičky, v roce 1973 Kozmice, v roce 1975 Vřesina a Bobrovníky, v roce 1976 Dobroslavice, v roce 1979 Darkovice a Děhylov a v roce 1985 Hať. Nyní jsou městskými částmi pouze Bobrovníky a Darkovičky. Od roku 2003 je Hlučín obcí s rozšířenou působností. Jeho správní obvod zahrnuje patnáct obcí.

ECHO

MŠ Žešov bude mít přírodní zahradu

Prostějovští radní se zabývali projektem přírodní zahrady v MŠ Žešov ve stejnojmenné městské části. Schválili projekt, jehož cílem je úprava přírodní zahrady v areálu MŠ Žešov se zaměřením na předcházení a adaptaci na klimatickou změnu. V rámci realizace projektu dojde k úpravě zahrady na ploše 1 430 čtverečních metrů. Radní schválili financování akce. Přírodní zahrada získala dotaci z Národního programu Životní prostředí. Školka tak může získat 85 % způsobilých výdajů. V zahradě vznikne expozice léčivých a aromatických bylin, záhony, broukoviště a další přírodní prvky.

Český Krumlov dá na budovy solární panely

O peníze na instalaci nových fotovoltaických panelů na městské budovy bude žádat město Český Krumlov. Na svém posledním zasedání o tom rozhodli radní. Nové fotovoltaické panely by mohly být v brzké budoucnosti na MŠ Plešivec II, ZŠ Za Nádražím nebo na budově městského úřadu v Kaplické ulici. Radnice už zahájila přípravné práce nezbytné pro podání žádosti. Nechá si externě zajistit dotační management, zadá zpracování energetického a statického posudku budov a zpracování projektové dokumentace. Město chce využít dotační podporu z Modernizačního fondu.

Zaměřili se na pitnou vodu a její čistotu

Čistá voda není náhoda, takový byl název projektu, který realizoval Český svaz ochránců přírody Vlašim s finančním příspěvím Norských fondů. Projektem chtěli jeho autoři zvýšit informovanost široké veřejnosti o problematice znečišťování vod především farmaky a dalšími mikropolutanty. Také chtěli přispět osvětou v oblasti snižování dopadů lidské činnosti na kvalitu vod, proškolení odbornou veřejností (učitele ZŠ, SŠ a lektory EVVO) v této problematice a metodicky je podpořit při výuce žáků. V průběhu projektu například doplnili expozici Vodního domu o virtuální realitu, vyrobili tři krátké filmy o výrobě pitné vody, natočili sérii rozhlasových pořadů, uspořádali školení, workshopy a mnoho dalšího.

LIDÉ MOHOU TOPIT V KOTLÍCH NA UHLÍ I PO ZAČÁTKU ROKU 2025

Ministerstvo životního prostředí odpovídá na často kladené otázky k zákazům uvádění kotlů na uhlí na trh v roce 2025, který je součástí návrhu novely zákona o ochraně ovzduší. Zákaz neznamena zákaz používání.

Připravovaná novela zákona o ochraně ovzduší obsahuje kromě řady dalších návrhů také zákaz uvádět na trh nové spalovací zdroje na pevná fosilní paliva od 1. ledna 2025. To by se v praxi mělo dotknout všech kotlů, kamen nebo sporáků dodávaných do českých obchodů, pokud jsou určeny ke spalování pevných fosilních paliv. Jedná se o stacionární zdroje na uhlí, které se podle prodejců málo kupují, a tudíž i málo vyrábí.

Zákaz se netýká zdrojů, které jsou již v současnosti provozovány, dokonce se nevztahuje ani na doprodej uhelných zdrojů tepla po roce 2025, které již budou na trhu před 1. lednem 2025 umístěny (tedy těch, které jsou například ve skladech distributorů a prodejců). Navržený zákaz je součástí novely zákona o ochraně ovzduší, která v této chvíli prochází meziresortním připomínkovým řízením. To znamená, že bude ještě diskutována s dalšími resorty, neziskovým sektorem i průmyslem. Než bude návrh novely předložen na jednání vlády, může doznat změn. Pak jej ještě v legislativním procesu bude schvalovat parlament a nakonec zamíří k podpisu prezidenta.

Co se má změnit u vytápění uhlím?

Od roku 2025 již nebude možné, aby výrobce dodal na český trh kotle a kamna na pevná fosilní paliva (uhlí). Bude tedy i nadále možné spalování uhlí a uhelných paliv ve stávajících zdrojích, pokud odpovídají zákonným požadavkům (tedy např. budou splňovat alespoň 3. emisní třídu).

Co dalšího novela přináší?

Například se rozšíří kontroly emisí v rámci silniční technické kontroly i na obecní policii (novelizace zákona o silničním provozu). Dosud to mohla dělat jen státní policie, což nebylo dostatečné. Zaměří se zejména na odmontované filtry pevných částic. Vozidlo musí pak do třiceti dní na STK; pokud tak neučiní, nesmí být v provozu. Nová pravidla se mohou dotknout i stavebníků s cílem omezit prašnost. Dnes jsou součástí stavebního povolení, ale stavební úřady se jimi příliš nezabývají. Nově budou základní pravidla pro omezování prašnosti platit přímo ze zákona, a do stavebního povolení se tak budou v případě potřeby a s ohledem na místní podmínky pouze doplňovat, např. mít na lešení sítě na zachyt prachu, kropení, zametání apod.

Znamená to, že si nebudu moct zatopit v kamnech uhlím?

Neznamena, navrhované opatření se nedotkne domácností topících uhlím, ale výrobců, kteří dodávají kotle, kamna nebo sporáky na pevná fosilní paliva na trh (doprodej zásob, které již budou na trhu, bude možný i po 1. lednu 2025). Předložený návrh tak nechává instalované kotle 3. a vyšší třídy a kamna atd. dožít, avšak vysílá jasný signál, že s novými kotli a kamny na uhelná paliva se již do budoucna nepočítá a není rozumné si je pořizovat. Je to preventivní opatření, které reaguje na budoucí očekávané omezování těžby uhlí pro velké energetické zdroje, které automaticky povede také k omezení dodávek tříděného uhlí pro domácnosti.

Kolik kotlů na uhlí využívají české domácnosti?

Podle sčítání Českého statistického úřadu využívá k vytápění uhlí, koks nebo uhelné bríčky 5,4% obydlí bytů.

Proč se plánuje zakázat od roku 2025 prodej kamen na uhlí?

S využíváním uhlí na výrobu energie se musíme postupně rozloučit, a to nejen ve velkých elektrárnách a teplárnách, ale i v domácnostech. Uhlí bude v porovnání s jinými zdroji energie nekonkurenceschopné, a jeho množství na trhu tak bude přirozeně klesat. Není proto žádoucí vyvolávat v lidech dojem, že pokud si po roce 2025 koupí nový kotel na uhlí, budou pro něj mít dostatek paliva a za cenu, která bude únosná. Z hlediska ochrany ovzduší je pak spalování uhlí spojeno s vypouštěním celé řady nebezpečných látek do ovzduší. Toto opatření je v souladu s Energetickou koncepcí ČR a reaguje také na klimatické závazky Česka.

Odkdy bude novela platit?

Jednotlivé části novely zákona budou vstupovat v účinnost k různým datům. Zákaz umístování spalovacích zdrojů na pevná fosilní paliva na trh by měl nabýt účinnosti 1. ledna 2025.

Jak se bude zákaz vymáhat?

Navrhovaný zákaz se týká výrobců těchto zdrojů, kteří je dodávají na trh. Proto je bude kontrolovat a případně pokutovat Česká obchodní inspekce. Zda je v domácnosti provozován zdroj na pevné fosilní palivo po roce 2025, nikdo kontrolovat, tedy ani pokutovat nebude, protože legislativní zákaz se spalování uhlí netýká.

Budou moci prodejci doprodat zásoby?

Ano, skladové zásoby bude možné doprodat i po 1. lednu 2025. Stejně tak budou moct čeští výrobci i nadále vyrábět kotle a topidla na uhelná paliva na export.

Pokud někdo koupí kamna v zahraničí a bude dál topit uhlím, co mu hrozí?

Nic. Z dlouhodobého hlediska ale takovou investici nepovažujeme za rozumnou, lze očekávat, že uhlí bude nedostatkem zboží a jeho spalování nebude ekonomicky výhodné. Takový postup však nebude protizákonný.

Nezvýší to domácnostem, které využívají pevná paliva, náklady na vytápění?

Uhlí už dnes není tak levné jako dříve. Náklady rostou průběžně o přibližně deset procent ročně a do budoucna se budou dále zvyšovat s poklesem produkce domácího hnědého uhlí.

Existují nějaké dotace na výměnu vytápění uhlím?

Ano, na výměnu je možné využít dotace z programu Nová zelená úsporám. Ty pokrývají zhruba polovinu nákladů. Dotace se pohybuje od 30 000 Kč na jednoduché zdroje na biomasu přes podporu tepelných čerpadel podle konkrétního řešení až do 140 000 Kč. Je možné využít i dotace 40 000 Kč na připojení na dálkové vytápění. Všechny informace jsou dostupné na adrese novazelenausporam.cz. Nízkopříjmové domácnosti pak mohou využít kotlíkové dotace.

A pro rodiny, které mají hlouběji do kapsy?

Pro zranitelné domácnosti (lidé, kteří pobírají důchod, nebo domácnosti pobírající příspěvek na bydlení), které potřebují výměnu svých zastaralých neekologických kotlů na pevná paliva (od září 2024 začne platit zákaz vytápění kotli na uhlí nebo dřevo, které nedosahují alespoň 3. emisní třídy), vyhlašuje Ministerstvo životního prostředí kotlíkové dotace. Domácnosti získají až 95 % nákladů na výměnu starého kotle za tepelná čerpadla nebo kotle na biomasu: při výměně za tepelné čerpadlo až 180 000 Kč a na kotle na biomasu až 130 000 Kč. O dotace domácnosti žádají přímo ve svých krajích. Díky úspěšnému programu kotlíkových dotací již bylo vyměněno přes 100 tisíc kotlů a vyplaceno přes 11 miliard korun.

Od 1. září 2024 bude v objektech určených k bydlení zakázáno provozovat kotle na pevná paliva, které nesplňují minimálně 3. třídu. Je na obzoru další zákaz? Pro novější kotle?

Na obzoru není žádný takový zákaz. ●

► Z bioplynky na pole, 1,6 miliardy korun zlepší třídění a kondici půdy

Foto: archiv SFŽP ČR

Ministerstvo životního prostředí má nový dotační titul, který propojí hned několik pro životní prostředí příznivých aktivit. **Díky němu dojde ke zlepšení cirkulární ekonomiky, zkvalitnění zemědělské půdy a rozvoji kompostáren i bioplynků.**

Národní program Životní prostředí (NPŽP) z prostředků Národního plánu obnovy otvírá zcela novou dotační výzvu s názvem Podpora zařízení pro zpracování biologicky rozložitelných odpadů a aplikace a zapravování kompostu vyprodukovaného ze zařízení na zpracování bioodpadů na zemědělskou půdu.

Výzva míří na široký okruh zájemců od obcí, krajů, výzkumných institucí a vysokých škol, státních podniků, soukromých firem a družstev až po podnikající fyzické osoby. Největší objem prostředků ve výši jedné miliardy korun z celkové alokace je určen na modernizaci či výstavbu kompostáren nebo bioplynků, z nichž kompost poputuje na zemědělskou půdu. Příjem žádostí se spustí 1. září 2023.

„Nic není odpad. Tohle je mé oblíbené téma. Stát má hledat systémová a strategická řešení napříč resorty, která přinesou víc benefitů najednou, a umět je podpořit. Novou výzvu podpoříme opatření vedoucí k rozvoji cirkulární ekonomiky a také organickou posílíme ochranu a zlepšíme kvalitu zemědělské půdy,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík. „Nová dotační výzva podpoří modernizaci kompostáren, kterým se tak například zvýší kapacita. Cílí také na malé a střední zemědělce, kteří si budou moci pořídít techniku s potřebným vybavením pro aplikaci kompostu na zemědělskou půdu. Stejně tak výzva pomůže s technikou provozovatelům odpadových kompostáren a bioplynových stanic,“ popsal oblasti nové výzvy ministr Hladík.

Vypsaná výzva z NPŽP podpoří recyklační infrastrukturu zkapacitněním a zefek-

tivněním systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady jako celku. Jejím prostřednictvím dojde k vybudování kapacit pro zpracování biologicky rozložitelných odpadů (BRO) a pořízení techniky pro koncové zapravování kompostu vyprodukovaného v zařízeních na zpracování bioodpadů na zemědělskou půdu.

„Půda je jednou z nejvýznamnějších složek životního prostředí už jen proto, že přímo ovlivňuje kvalitu našeho života. O půdu je třeba pečovat a udržovat ji ve zdravé kondici. V posledním roce došlo k velkému nárůstu cen minerálních hnojiv, půdě navíc dlouhodobě chybí zpracovaná organika, takže Ministerstvo zemědělství vidí v nových dotacích dobrý impuls na podporu alternativního zdroje živin pro zemědělskou půdu, který nám zabezpečí cirkulární ekonomika,“ říká ministr zemědělství Marek Výborný.

Půda je jednou z nejvýznamnějších složek životního prostředí už jen proto, že přímo ovlivňuje kvalitu našeho života. O půdu je třeba pečovat a udržovat ji ve zdravé kondici.

Dotační podpora míří také na pořízení techniky potřebné pro aplikaci kompostu na zemědělskou půdu, a to ve výši 60 % z celkových způsobilých výdajů pro malé a střední zemědělské podniky a farmáře a zároveň také pro provozovatele kompostáren (ve výši 70 % z celkových způsobilých výdajů).

„Ti v souladu s podmínkami výzvy společně před podáním žádosti o dotaci podepíší smlouvu o budoucích ročních dodávkách kompostu. Díky ní po dobu pěti let od ukončení realizace projektu bude ročně zapracováno nejméně 40 tun kompostu na hektar zemědělské půdy. Naopak kompostárny se podpisem smlouvy přihlásí k tomu, že po dobu pěti let od ukončení realizace projektu budou dodávat a aplikovat kompost na půdu. Spolupráci kompostáren s farmáři se uzavře cirkulární smyčka,“ upřesňuje ředitel SFŽP ČR Petr Valdman.

Vedle podpory na pořízení techniky pro zapravování kompostu do zemědělského půdního fondu podpoří Ministerstvo životního prostředí jednu miliardou korun modernizaci či výstavbu kompostáren včetně svozu a třídění BRO a také výstavbu nebo modernizaci úpravy digestátu z odpadových bioplynových stanic před jejich zapravením do půdy, a to ve výši 70 % z celkových způsobilých výdajů na projekt.

„Naší podmínkou je, že daným projektem dojde k navýšení kapacity kompostárny pro zpracování biologicky rozložitelných komunálních odpadů. Žadatelé se přijetím dotace také zaváží, že po dobu pěti let po realizaci projektu předají 100 % kompostu k aplikaci na zemědělskou půdu,“ doplňuje ministr Hladík.

Příjem žádostí spustí MŽP a SFŽP ČR dne 1. září 2023, výzva se uzavře 1. května 2024 nebo vyčerpáním alokace. Podpořené projekty musí být realizovány nejpozději do 31. srpna 2025. ●

Foto: archiv SFŽP ČR

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
18 774 369,86 Kč

Příspěvek EU
18 774 369,86 Kč

Foto: Petr Kuna

▶ OCHRANA JESKYNÍ

Relativně pestrá geologická stavba a její dlouhý vývoj daly v Česku vzniknout pestré škále přírodních podzemních dutin, jeskyní a propastí. Většina z nich má mimořádný význam, neboť obsahují nejen pozoruhodné geologické, geomorfologické a mineralogické fenomény, ale jsou v nich zachovány i nejcennější doklady o vzniku a vývoji života a lidské kultury. Proto jsou jeskyně již od samých počátků přírodních věd objektem výzkumů a o něco později pochopitelně i ochrany. A právě té se v současnosti věnuje projekt Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), jehož předmětem je ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích.

„Projekt řeší ochranu veřejnosti nepřístupných jeskyní a s nimi souvisejících krasových jevů. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR se touto problematikou zabývá průběžně, protože všechny jeskyně i na ně navazující povrchové jevy jsou chráněny zákonem,“ popisuje Zuzana Stanzelová, vedoucí oddělení obecné ochrany přírody AOPK ČR. Každá jeskyně totiž podle jejích slov představuje unikátní přírodní jev. Krasové jevy a jeskyně jsou dokladem geologického vývoje země, zásobárnou kvalitních podzemních vod a domovem velmi specifických rostlin a živočichů. „A v neposlední řadě jsou prostě krásné,“ připomíná.

Čekalo se na správnou výzvu

Prostředí jeskyní velmi citlivě reaguje na veškeré vnitřní i venkovní podněty, proto je nutná ochrana nejen podzemí, ale i toho, co je na povrchu. „O nějakém systematickém a dlouhodobějším projektu, který by pomohl získat či případně zpřesnit dosavadní údaje o jeskyních, se uvažovalo déle, chyběl však příslušný dotační titul. Finance se našly až při vyhlášení výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014–2020, jejímž specifickým cílem je zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území, a aktivita 4.1.1 – Zajišťování péče o NP, CHKO, NPR, NPP (včetně ochranných pásem a lokality soustavy Natura 2000 a dále PR a PP na pozem-

cích a/nebo stavbách ve vlastnictví státu s právem hospodaření organizační složkou státu, kde jde o realizaci opatření k zajištění či zlepšení stavu předmětu ochrany včetně tvorby či zlepšení stavu návštěvnické infrastruktury). Dále jde o sběr informací, tvorbu informačních a technických nástrojů a podkladů pro zajištění ochrany a péče o NP, CHKO, NPR, NPP včetně OP a lokality soustavy Natura 2000 a o cílové organismy,“ přibližuje Zuzana Stanzelová pozadí, na kterém projekt vznikl.

Čistota vody je pro ochranu jeskyní klíčová

Tlak na projekt, který by se systematictěji zabýval problematikou jeskyní, vze-

2

Foto: Petr Kuna

3

Foto: Filip Chalupka

1. SOKOL STĚHOVAVÝ, NPR ATS Chrátové stěny, mláďata

2. ODBĚR VZORKŮ vody a terénní analýza v jeskyni Pod Velkým vodopádem,

3. JESKYNĚ Pod Velkým vodopádem,

šel především od regionálních pracovišť CHKO Český kras a CHKO Moravský kras, která celá leží na krasovém podloží s jeskyněmi a krasovými jevy. „Zde je každodenní prací správné stanovení podmínek pro využívání jeskyní, ale i úprava hospodaření na povrchu, kdy zejména v prostoru nad jeskyněmi je nezbytné nastavit používání šetrných hospodářských postupů,“ vysvětluje. Klíčové pro ochranu jeskynního biotopu je zachování a případné zlepšení čistoty vod, které do jeskynních systémů pronikají v podobě průsaků z povrchu nad jeskyněmi a vody v ponorech. „Znalost a aktuální informace o stavu chráněných území jsou neopominutelným podkladem pro rozhodování na všech úrovních veřejné správy v ochraně přírody. Bez jednoznačných dat podložených výzkumy se však jakákoli omezení pro ostatní hospodařící subjekty, ale i veřejnost velmi špatně prosazují,“ podotýká.

Dodavatelé projektu museli mít zkušenost s jeskynním prostředím

Do projektu bylo vybráno 140 veřejnosti nepřístupných jeskyní nacházejících se ve zvláště chráněných územích národního významu po celém Česku. Při přípravě projektu se vycházelo zejména z praktických znalostí jednotlivých zaměstnanců regionálních pracovišť, ale i z literatury a z předchozích výzkumů prezentovaných na odborných konferencích a odborných speleologických fórech. Byly zpracovány metodiky jednotného postupu prací v aktivitách, které byly vždy závaznou přílohou při výběrových řízeních.

Na realizaci se podílí projektový tým AOPK ČR a vysoutěžení dodavatelé jednotlivých aktivit projektu. Těmi jsou Biologické centrum AV ČR, akreditované laboratoře, malé firmy, ale i speleologové ze základních organizací České speleologické společnosti. „Jednou z podmínek výběru dodavatele byla zkušenost se specifickým jeskynním prostředím a nutností se v tomto extrémním prostředí pohybovat,“ doplňuje Zuzana Stanzelová.

Projekt má jedenáct klíčových aktivit

Projekt na ochranu vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích má jedenáct klíčových aktivit. Tři souvisejí

s praktickou ochranou cenných podzemních prostor, uzavřením vchodu uzamykatelnými uzávěrami, úpravou a zabezpečením tras pro pohyb osob v jeskyni kvůli ochraně přírody, rozuměj monitoringu, a výzkumu a také uvedením poškozených částí jeskyní do původního, přírodě blízkého stavu.

JESO

Od roku 1992 jsou všechny naše jeskyně přísně chráněny podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a jeskyně s archeologickým obsahem navíc také podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a proto byla potřeba všechny jeskyně lokalizačně podchytit a jednotně evidovat.

O první soupisy našich jeskyní a propastí se zasloužili nestoři české a moravské karsologie Martin Křížek, Florián Koudelka, Karel Absolon, Vladimír Homola, Jiří Vodička a František Skřivánek. Na jejich práci v intencích současné legislativy navázali pracovníci oddělení péče o jeskyně Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a společně s Českou speleologickou společností začali budovat Jednotnou evidenci speleologických objektů (JESO) coby mapový a textový soubor informací s perspektivou napojení na paralelně vytvářený Informační systém ochrany přírody (ISOP).

K 1. prosinci 2022 bylo v databázi JESO evidováno 3 938 jeskyní a propastí, v krasu 2 489, v pseudokrasu 1 449, z toho v Moravském krasu 1 150 a v Českém krasu 701.

Hlavním záměrem projektu na ochranu vybraných jeskyní a krasových jevů je zabezpečení a zpřesnění informací o veřejnosti nepřístupných jeskyních, závrttech, ponorech a vývěrech ve vybraných územích národního významu a řada opatření nezbytných pro udržení podmínek pro uchování předmětů ochrany.

4

Foto: Filip Chalupka

5

Foto: Filip Chalupka

6

Foto: Filip Chalupka

► „Tím je čištění sintrů, úpravy poškozených sedimentů a odstraňování nefunkčního technického vybavení,“ vysvětluje Zuzana Stanzelová.

Tři aktivity shromažďují co nejvíce údajů o území, tedy základní mapovou dokumentaci jeskyní, ponorů, vývěrů a závrťů včetně fotodokumentace a lokalizace objektů v mapě, a další tři aktivity jsou výzkumné. „Zajišťují provedení biospeleologického výzkumu bezobratlých, základní monitoring kvality podzemních vodních toků a monitoring skapových vod včetně pesticidů a provedení výzkumu jeskynního mikroklimatu včetně výskytu CO₂ v jeskynním ovzduší,“ vysvětluje.

Jednou z aktivit je monitoring nežádoucí „návštěvnosti“ vstupů do vybraných veřejnosti nepřístupných jeskyní. „Toto opatření má vést ke kontrole a sledování, zda a případně v jaké míře dochází ke vstupům, které nejsou v souladu s plány péče a povolené or-

gány ochrany přírody. Kdo do jeskyní vstupuje, kontrolují umístěná čidla,“ popisuje Zuzana Stanzelová.

Poslední aktivitou projektu je zápis všech získaných dat do Jednotné evidence speleologických objektů (JESO), což je databáze, která je součástí Informačního systému ochrany přírody, přičemž její správu ze zákona zajišťuje AOPK ČR. Data z projektu tak budou pomocí databázových systémů online k dispozici všem přihlášeným uživatelům. Součástí této aktivity bude závěrečná zpráva, která bude obsahovat analýzu všech získaných dat v přehledné struktuře pro jednotlivá národní významná chráněná území. Tento souhrn bude využit při rozhodování orgánů ochrany přírody a při zpracování koncepčních materiálů, zejména plánů péče o daná území.

4. a 5. BIOSPELEOLOGICKÝ průzkum, líčení pastí

6. ODBĚR VODY z podzemního jezera

7. LEDOVÁ VÝZDOBA v jeskyni Pod Luciferem NPR Br stěny, odběr vzorků vody

Přínos projektu je nepochybný

V současné době se realizace projektu blíží k závěru. „U většiny výzkumných aktivit se podařilo vysoutěžít dodavatele tak, že aktivita probíhá dle plánovaného harmonogramu. Někde nás zadržely nepředvídatelné přírodní podmínky, kdy například došlo na delší období k zaplavení jeskyní a naplánované odebrání vzorků nebylo možné, oproti předpokladům se v několika jeskyních vyskytoval CO₂,“ kvůli bezpečnosti jsme zde proto od výzkumu museli ustoupit,“ přibližuje Zuzana Stanzelová. Přínos projektu je podle ní nepochybný. „Získali jsme díky němu zpřesnění popisných údajů jednotlivých jeskyní a krasových závrťů na povrchu. Ve vědeckých výstupu se u jednotlivých složek přírodního prostředí a částečně i procesů probíhajících v jeskyních a nad nimi ukázal trend či výrazné anomálie. Přírodní procesy jsou však pomalé a časová řada pro jednoznačné závěry je krátká. Věříme, že tento projekt nám ukáže, kam další výzkumy zaměřit a kde se pokusit s výzkumem pokračovat,“ říká.

„Jeskyně a obecně krasové systémy jsou velmi specifickým přírodním prostředím. Situace u jednotlivých

Kras je typ krajiny, území charakteristické podzemním odvodňováním a vysokým účinkem chemického rozpouštění krasových hornin, které společně s dalšími modelačními činiteli vytváří soubor svérázných povrchových i podzemních tvarů. Za těchto podmínek vznikají také svébytné typy ekosystémů.

Předmětem projektu je soubor aktivit, které lze rozdělit do dvou oblastí. První je oblast mapování a monitoringu, druhou cílený management.

jeskyní se může měnit v čase a změnu nelze předvídat. Od doby zpracování projektu a podání žádosti o podporu došlo u mnoha vybraných jeskyní ke změně přírodních podmínek, například zaplavení a zavalení větším množstvím sedimentů, zavalení jeskynních chodeb či zvýšení obsahu CO₂. Výhodou zde naopak je, že v naprosté většině spolu ve stejném krasovém území pod zemí vše souvisí, a tak lze zavalené a tím pádem nepřístupné jeskyně během realizace projektu nahradit jinými a hlav-

ni cíl projektu – tedy získat co nejvíce nejvíce informací o daném zvláště chráněném území – tak zůstane naplněn. Realizaci investiční části projektu bohužel ovlivnily dva roky covidového a postcovidového období. Za ceny nastavené v projektové dokumentaci v roce 2017 se nedaří najít dodavatele prací na zhotovení uzávěr a jejich část se tak přes veškerou snahu pravděpodobně nepodaří realizovat,“ uzavírá příběh výjimečného projektu Zuzana Stanzelová. ●

KRASÝ NA NAŠEM ÚZEMÍ

Krasová území byla pojmenována podle podobnosti s tzv. klasickým Krasem, vápencovým pohořím rozkládajícím se v jižním Slovinsku a západním Chorvatsku. Hlavní horninou všech klasických krasových oblastí je vápenec a částečně dolomit. V těchto horninách jsou pak vyvinuty krasové jevy. Mezi povrchové jevy patří propasti, slepá a poloslepá údolí, závrtky, polje, propadání, ponory a vyvěračky a škrapy, mezi podzemní pak především jeskyně, podzemní propasti a podzemní toky.

Útvary vzniklé shodným způsobem jako krasové, tedy rozpouštěním hornin, můžeme nalézt také v soli nebo v ledovcích. Podobné útvary, avšak vyvinuté v nerozpustných horninách, například v pískovcích, rulách nebo vulkanitech, vznikající mechanicky zvětřováním, erozí a gravitačními deformacemi jsou označovány tradičně jako pseudokras.

Krasové oblasti představují komplikovaný systém se specifickou flórou i faunou nezdědkou zahrnující endemické druhy a faunu adaptovanou na život v temném podzemí.

Nejlépe vyvinutou krasovou oblastí Česka je Moravský kras. Nacházíme zde většinu povrchových i podzemních krasových jevů. Je zde evidováno přes 1 100 jeskyní, přičemž Amatérská jeskyně patří k největším jeskynním systémům střední Evropy.

Další významnou krasovou oblastí je Český kras a následují menší krasová území, například okolo Javoříčka, Mladče, Vápenné, Hranic a Bozkova, v menší míře v okolí Chýnova, Supíkovice, Mikulova a jinde.

Z celkového počtu více než 3 000 jeskyní na našem území je jich veřejnosti zpřístupněno čtrnáct. ●

ECHO

Firma využije střechy hal na fotovoltaiku

Aisan Industry Czech, globální dodavatel komponent pro automobilový průmysl, posílí svou energetickou nezávislost, ušetří za elektřinu a ulehčí životnímu prostředí. V Lounech využije část střech výrobních hal o ploše dvou fotbalových hřišť ke stavbě fotovoltaických elektráren o výkonech 718 kW a 894 kW. První (na hale C) už je hotová, druhou (na objektu L) energetici zkomplektují během června a obě začnou dodávat bezemisní elektřinu nejpozději v září. Instalaci zajišťuje ČEZ ESCO, největší český hráč na trhu komplexních energetických řešení. Firma získala více než čtvrtinu ze 40milionových nákladů z dotace z Národního plánu obnovy.

Ostrava-Jih buduje zásobníky na dešťovku u škol

Situace ohledně probíhající změny klimatu a s ní související boj proti suchu se dotýká rovněž zastavěných území, tedy měst a obcí, Ostravu-Jih nevyjímaje. První projekt, jehož cílem je zlepšit hospodaření se srážkovou vodou na území tohoto městského obvodu, se týká instalace podzemních zásobníků na dešťovou vodu. V rámci projektu budou pořízeny a instalovány podzemní nádrže na zachytávání srážkových vod u patnácti mateřských a základních škol v městském obvodu Ostrava-Jih. Zachycená voda bude využita na závlaku ve školních zahradách. Část nákladů bude hrazena dotací z Národního plánu obnovy.

Opravit stezku na Svatý kopeček

Svatý kopeček v Mikulově je nejnavštěvovanější rezervací v CHKO Pálava a ročně na něj zavítá asi 200 tisíc návštěvníků. Právě stále zvyšující se zatížení stezky způsobilo zhoršení jejího povrchu, takže stezka je rok od roku hůře schůdná. Většina z návštěvníků vystoupí na vrchol z města po křížové cestě. „Chtěli bychom připravit projekt komplexní opravy stezky formou, která by byla trvalá, odolala vysokému zatížení a zároveň byla v souladu s charakterem území. Abychom vybrali vhodnou technologii, potřebujeme si práci otestovat na modelových úsecích,“ uvedl Jiří Kmet z Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, která o přírodní rezervaci pečuje.

► GEOLOGICKÁ EXPOZICE KOVÁRNA

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
18 319 468, 67 Kč

Příspěvek EU
15 571 548, 36 Kč

Podzemí své poklady vydává jen velmi pomalu, za cenu tvrdé dřiny, strádání i lidských životů. Přesto odedávna přitahuje hledače drahých kamenů i horníky. Nejinak tomu bylo i v Krkonoších. Na vrcholu naší nejvyšší hory byl snad každý z nás, ale ne každý ví, že dobrodružství je možné zažít také uvnitř hory. **Právě tady, v divočině Obřího dolu, vznikaly pověsti o Krakonošovi a zanedlouho tu díky projektu financovanému z OPŽP bude možné opět vstoupit pod zem a spatřit jeho ukryté „poklady“.**

Od roku 1988 se průzkumem podzemí Obřího dolu zabývá Česká speleologická společnost Albeřice a jeho část postupně zpřístupňuje veřejnosti.

„Já jsem byl od roku 1983 zaměstnan v podniku Geoindustria na pracovišti v Trutnově, kde jsem se od pana Repíka dozvídal různé informace o podzemí Sněžky,“ vzpomíná její předseda Radko Tásler. „Kromě jiného to byly i informace o krasových dutinách a malých jeskyních, na které se při ražbě důlních děl narazilo. Coby jeskyňáři České speleologické společnosti ZO 5-02 Albeřice jsme takové prostory pochopitelně chtěli prozkoumat,“ přibližuje. „Kromě práce na naší domovské lokalitě v Albeřicích jsme často vyráželi na expedice do různých koutů světa a právě tento

důl nám připadal jako ideální místo pro zbudování jeskyňářského trenažéru. A to byl druhý důvod zájmu o tuto lokalitu,“ vypráví.

Některé partie podzemí jsou totiž protékány vodou, je zde možnost slaňování i výstupů ve volném prostoru, nízká teplota a stoprocentní vlhkost vzduchu. „To všechno umožňuje simulovat podobné podmínky, jaké panují v těch nejhlubších jeskynních systémech,“ vysvětluje.

Kovárna

Šachta Gustav, nyní zvaná Kovárna, byla v osmdesátých letech minulého století uzavřena železobetonovou deskou. „Tu

jsme v roce 1988 prorazili a po dohodě s tehdejším majitelem důlních děl Geoindustrií Praha jsme zahájili průzkum a dokumentaci a začali jsme důl uvádět do bezpečného stavu,“ vypráví Radko Tásler.

Tehdy narazili na báňskou legislativu a odpor báňského úřadu a celá akce musela být zastavena a vše uvedeno do souladu s báňskými předpisy, které v té době takovým aktivitám nepřály. „Bylo to několik let dohadování a papírování a právě v té době uzrála myšlenka ukázat důl, respektive jeho část, veřejnosti, když už nás to bude stát značné úsilí a peníze,“ přibližuje dobu, kdy se projekt na zpřístupnění podzemí Obřího dolu teprve rodil.

V roce 1998 pak bylo vydáno stavební povolení na stavbu zpřístupnění štoly Barbora a vrchních dobývek jámy Heinrich a Gustav coby I. etapu současného projektu, která byla celá financována z prostředků ČSS ZO 5-02 Albeřice. Turistický provoz tu byl zahájen v roce 2004. V této části expozice mají návštěvníci možnost spatřit nejen zhruba 250 metrů unikátních prostor v masivu Sněžky, ale zhlédnout i repliky historického důlního zařízení.

V roce 2011 byla otevřena druhá podzemní trasa až do hloubky 50m na Mezipatro v rámci II. etapy, přičemž tato část projektu byla spolufinancována z Operačního programu Česko-polské příhraniční spolupráce.

Dlouhodobým cílem jeskyněářů ale bylo zprůchodnění napříč celým dolem, a proto začala být připravována i III. etapa: zpřístupnění štoly Prokop.

První zmínky o hornické činnosti v Obřím dole v Krkonoších pocházejí již z roku 1456. Neznámý Benátčan zde popisuje svoji osmidenní dobrodružnou cestu z Vrchlabí do Obřího dolu pod Sněžkou, kde údajně našel kostry lidí, ametysty, smaragdy a zlato jako pozůstatek po starém dolování.

SPELEOLOGIE

Speleologie je odborný název vytvořený z řeckých slov spelaion (jeskyně) a logos (věda). Označuje obor zabývající se především výzkumem jeskyní.

Speleologický výzkum slouží k objevení nepřístupných jeskyní nebo jejich částí, získávání základních poznatků o jeskyních a jiných krasových či pseudokrasových jevech a k objasnování příčinných souvislostí mezi jeskyněmi a těmito jevy. Metody speleologického výzkumu zahrnují speleologický průzkum a dokumentaci jeskynních prostor, hydrologická, klimatická a jiná pozorování a měření, odběry vzorků jeskynních výplní, biospeleologický výzkum a případné jiné činnosti směřující k získávání těchto poznatků. Speleologický výzkum je využíván také při výzkumech umělých podzemních prostor.

Speleologický průzkum představuje souhrn praktických činností prováděných v podzemí a zahrnuje především fyzický průstup a rekognoskaci prostředí nepřístupných jeskyní a specializované činnosti, jako je speleoalpinismus a speleopotápění.

Speleoalpinismus je veškerá speleologická činnost ve výškách a nad volnou hloubkou, zejména překonávání vertikálních úseků v podzemních prostorech nepřístupných jeskyní za pomoci lan a umělých pomůcek, případně volným lezením.

Speleopotápěním se rozumí potápění v nepřístupných jeskyních, ponorech či vyvěračkách a jiných krasových či nekrasových vodách, brání-li v některém okamžiku potápění strop či jiná překážka přímému výstupu na hladinu vertikálním směrem nebo hrozí-li možnost vnoření v nedýchatelném prostředí.

Speleologická činnost využívá vlastní metodický aparát zahrnující úzce zaměřené postupy speleologického průzkumu, specifické technologie a znalosti.

► V letech 2011 až 2012 zpracovali projektovou dokumentaci a v roce 2013 obdrželi stavební povolení na realizaci III. etapy, zpřístupnění dolu Kovárna.

„Po ověření geologických podmínek jsme vyhloubili sondy pro upřesnění technologického postupu pro ražbu a začali přemýšlet o tom, jak budeme projekt financovat. Na začátku byly tři neúspěšné žádosti o dotaci,“ vzpomíná Radko Tásler. Cílem tohoto projektu čili třetí etapy zpřístupnění s názvem Geologická expozice Kovárna bylo vyzmáhat štolu Prokop a propojit ji s Mezipatrem. Původní štola Prokop z devatenáctého století byla již jednou v letech 1952 až 1959 vyzmáhána, ale poté byla opět zavalena. Nyní jsou zde v Úpadní chodbě II nerezová schodiště a žebříky, které ji propojují právě s návštěvnickou trasou v Mezipatře.

„Tento projekt je nakonec spolufinancován z Operačního programu Životní prostředí a stavební práce v tomto případě provedla firma Loskot, které jsme v září 2019 předali staveniště,“ uvádí zkušený jeskyňář.

Po předání staveniště proběhly na lokalitě zemní úpravy pro zřízení vlastního staveniště. „To obnášelo částečné zplanýrování zbytků odvalu u ústí Prokopa, úpravu najezdů, odstranění velkých balvanů a zpevnění povrchu a poté také odstranění náletových jehličnanů a pařezů,“ popisuje Radko Tásler. Poté bylo vybudováno zařízení staveniště v podobě maringotky, návozu a odhlučnění elektrocentrály, kompresoru a podobně. Celé místo bylo zdokumentováno,

byly stanoveny geodetické body, byla posouzena geologie svahovin a bylo zaraženo budoucí ústí zmáhané štolu Prokop. Na základě všech poznatků byl vypracován technologický postup stavby. „Vlastní stavební práce pak započaly hloubením staré závalové rýhy Prokopa z povrchu,“ popisuje Radko Tásler. Výkop pak byl průběžně pažen běžným i hnaným pažením a definitivně budován ocelovou výztuží a betonovými překlady. „Práce velmi ztěžovaly geologické podmínky jako rozpojování bloků nevytřídně periglaciální svahové sutě, staré pinky či zvodnělé jílovoprachové vrstvy a dále je komplikovaly klimatické podmínky, především několikeré zachumelení a opětovné roztání sněhové pokrývky,“ noří se

do detailů stavebních prací na zpřístupňování krkonošského podzemí.

Ze zavalené štolu Prokop podle něj stavbaři během prací vyvezli zhruba 500 kubíků zeminy, která byla použita na zarovnaní zářezu, který vznikl v terénu na povrchu po zavalení štolu. Nezapomínejme, že se celou dobu pracovalo v nejpřísněji chráněné zóně Krkonošského národního parku. „Podmínkou bylo, že nevznikne nová halda. Proto jsme materiál vyváželi nad štolu. Byl tam deficit materiálu, který se projevoval zářezem a my jsme ho dorovnali. Postupně to tam zaroste a nebude nic znát,“ míní Radko Tásler.

Stavba byla rozdělena do tří etap. V první etapě stavbaři pracovali na zpřístupnění

Za běžného provozu je vstup do zpřístupněného důlního díla u bývalé boudy Kovárna v Obřím dole. Cesta z Pece pod Sněžkou sem trvá zhruba hodinu a půl. V podzemí je teplota okolo 7°C a panuje zde 100% vlhkost, podmínkou pro vstup je proto pevná obuv a věk nad 10 let. Cestou je nutné počítat s nízkým profilem štolu, příkrými schody a pohledem do hloubky.

štol, ve druhé částečně vyklidili skalní úsek štol, ve třetí pak následovala montáž konstrukcí nerezových žebříků do Mezipatra. „Na celou naši aktivitu v podzemí Sněžky je ovšem nutné pohlížet kontinuálně, kdy na sebe jednotlivé projekty navazují,“ připomíná Radko Tásler.

„Při přípravách i realizacích všech projektů jsme vycházeli z různých archivních dokumentů, ale především z vlastního geologicko-montanického průzkumu a dokumentace,“ vysvětluje Radko Tásler. Výsledky tohoto průzkumu byly a jsou publikovány v mnoha populárních i odborných článkách včetně prestižních vědeckých časopisů. „Vydali jsme již tři drobné publikace a jednu knihu, která populárně shrnuje výsledky a dění do roku 2021,“ říká Radko Tásler.

Rozšíření trasy expozicí významně obohatí

Veškeré stavební práce na současné fázi projektu byly dokončeny v listopadu 2022. „V současné době bylo vydáno kolaudační rozhodnutí a připravuje se zkušební provoz. Zároveň se připravují podklady pro administrativní ukončení celého projektu,“ popisuje Radko Tásler.

Důl Kovárna před uzavřením v roce 2017 nabízel dvě návštěvnické trasy: trasu A a od roku 2011 také náročnější trasu B, kdy turisté mohli po žebříčích do mezipatra, které vzniklo při průzkumech v padesátých letech a kde je menší část tehdejší důlní techniky. Návštěvnická sezóna trvala od července do konce srpna. Důlní dílo se na zimu tradičně zazimovávalo. Zbytek roku bylo podzemí přístupné po domluvě.

Po realizaci třetí etapy projektu se návštěvníkům zpřístupní nejen celý průřez historií hornické činnosti v Kovárně od počátku devatenáctého do první poloviny dvacátého století, ale i unikátní geologické struktury. Celá štola Prokop je zprůchodněná, zaplavená, je také obnoven starý kolejový svršek důlního kolejiště. Štola byla zcela zavalena a nyní došlo k její kompletní obnově v délce asi 100 metrů. „Štolou Prokop se tak již můžeme dostat pohodlně do podzemí Sněžky. Na trase bude možné vidět nevydobyté zbytky sírných rud, unikátní vrásové struktury hornin, významné zlomy i některé minerály. Je zde k vidění i část ponechané techniky z let geologic-

kého průzkumu, včetně kolejiště a lokomotivního depa. Otevřením Prokopa došlo k záchraně celé spodní části dolu, protože postupně hrozilo jeho zanesení sedimenty, zastavení přirozeného větrání a hromadění CO₂, což by vedlo k vytvoření nedýchateľného ovzduší a ohrožení zimoviště netopyřů. Důležitým přínosem projektu, který možná nebude veřejností tolik oceňován, ale má svůj velký význam, je možnost dalšího odborného studia geologických struktur v dosud nepřístupných místech, a to nejen pro zpřesňování informací o masivu Sněžky, ale i celých Krkonoš,“ vypočítává Radko Tásler, co všechno projekt přináší. Patří k tomu i pochopitelné obavy. „Nebude pro nás jednoduché organizačně i finančně turistický provoz udržovat. Důl Kovárna je v 1. ochranné zóně KRNP, přístup je sem pouze pěšky a není možné zde vybudovat lunaparkové atrakce, kterých po Krkonoších přibývá a jsou výdělečné. Celá podzemní trasa bude poměrně náročná a nebude pro každého návštěvníka. A také některé výsledky našeho montanistického i geologického výzkumu nejsou v souladu s dlouho opakovanými staršími informacemi, což vyvolává diskuze – a to je dobře,“ uzavírá povídání o unikátním zpřístupnění krkonošského podzemí. ●

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Česká speleologická společnost je spolkem založeným dle občanského zákoníku a jejím posláním je objevovat, zkoumat, dokumentovat, studovat a chránit jeskyně a ostatní krasové či pseudokrasové jevy, jakož i umělé podzemní prostory.

Po druhé světové válce nastává mohutný rozvoj amatérské speleologie a vznik celé řady speleologických klubů, sdružujících stovky dobrovolníků, kteří si kladou za cíl komplexní průzkum, dokumentaci a studium jeskyní. Byl tak položen základ dnešní moderní speleologii, kde se protínají zájmy mnoha vědních disciplín.

Vyvrcholením a logickým vyústěním poválečného rozvoje amatérské speleologie byl vznik jednotné organizace sdružující speleology z celé republiky. Ustavující shromáždění České speleologické společnosti (ČSS) se konalo 12. prosince 1978. Nově

vzniklá organizace si stanovila jako své poslání nejen výzkum krasu a jeskyní, ale také uchovávaní a prezentování získaných poznatků.

Jednou z osobností, které se nejvíce zasloužily o vznik ČSS, a jejím první předsedou byl v letech 1978 až 1990 doc. Vladimír Panoš. V letech 1990 až 1993 byl předsedou RNDr. David Havlíček a od roku 1993 do roku 1997 Ing. Michal Piškula. V letech 1997–1999 byl předsedou RNDr. Jaroslav Hromas, v roce 1999 se stal předsedou opět Ing. Michal Piškula, od roku 2004 do roku 2017 pak Zdeněk Motyčka, jehož nahradil Ing. Marek Audy. Od roku 2021 do současnosti je předsedou RNDr. Jan Lenart, Ph.D.

Od vzniku ČSS v ní působilo a působí více než tisíc speleologů, kteří významnou měrou přispěli a stále přispívají k odhalování posledních bílých míst v Česku i v zahraničí.

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
16	Rekultivace starých skládek Vztahuje se k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech	18. 11. 2023	300 000 000 Kč
19	Srážkové vody a opatření proti povodním Realizace přírodně blízkých protipovodňových opatření a budování vsakovacích a retenčních zařízení včetně podpory dalších opatření	31. 10. 2023	2 500 000 000 Kč
20	Prevence a řízení antropogenních rizik Zkvalitnění monitoringu ŽP, zefektivnění kontrolních procesů a zdokonalení prevence a řízení procesů při předcházení vzniku rizik	15. 11. 2023	100 000 000 Kč
23	Obnova svahových nestabilit Stabilizování a sanace svahových nestabilit a skalních řícení ohrožujících zdraví, majetek a bezpečnost	31. 8. 2023	100 000 000 Kč
31	Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy Opatření, která zprůchodní migrační cesty pro živočichy a omezí jejich úmrtnost	31. 8. 2023	290 000 000 Kč
32	Veřejná zeleň a eliminace odvodňovacích zařízení v krajině Revitalizace sídelní zeleně prostřednictvím zachování, obnovy či zvyšování počtu a rozlohy ploch zeleně ve veřejném prostoru	20. 9. 2023	200 000 000 Kč
33	Záchrané stanice pro živočichy, prevence útoků šelem Škody způsobené zvláště chráněnými druhy živočichů. Modernizace záchraných stanic a center pro ohrožené druhy živočichů	31. 10. 2023	120 000 000 Kč
35	Ekologické zátěže Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy	31. 8. 2023	1 000 000 000 Kč
36	Zachytávání srážkových a šedých vod a jejich další využití Budování technologií pro akumulaci, úpravu a rozvod srážkových vod či šedých vod ve veřejných budovách	31. 10. 2023	200 000 000 Kč
37	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov pro ULK, KVK, PAK, LBK, HKK, MSK, OLK a ZLK	1. 3. 2024	2 500 000 000 Kč
38	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov, platná pro STČ, PLK, JHČ, JHM a VYS	1. 3. 2024	2 500 000 000 Kč
39	Úprava lesních porostů Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	15. 12. 2023	150 000 000 Kč
40	Veřejné budovy v pasivním standardu Výstavba veřejných budov v pasivním energetickém standardu nebo tzv. plusových budov. Pouze pro projekty ze 163. výzvy OPŽP	31. 1. 2024	800 000 000 Kč
41	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Škody způsobené zvláště chráněnými druhy živočichů (vlk obecný, rys ostrovid, medvěd hnědý a ještřáb lesní)	31. 10. 2023	40 000 000 Kč
42	ČOV a kanalizace Výstavba centrální ČOV (popř. decentralizované ČOV), intenzifikace ČOV a výstavba/dostavba kanalizace	30. 9. 2023	2 000 000 000 Kč
43	ČOV a kanalizace Výstavba centrální ČOV (popř. decentralizované ČOV), intenzifikace ČOV a výstavba/dostavba kanalizace	31. 10. 2023	1 500 000 000 Kč
44	Vodovody, zdroje vody a úpravny pitné vody Výstavba/dostavba vodovodů, zdroje vody, výstavba a intenzifikace úpravny pitné vody	30. 9. 2023	500 000 000 Kč
46	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodně blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
47	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodně blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
48	Protipovodňová opatření Budování a rozšíření varovných a výstražných systémů, tvorba digitálních povodňových plánů a další	15. 12. 2023	250 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
51	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plány územního systému ekologické stability	31. 7. 2024	30 000 000 Kč
52	Protipovodňová opatření Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty ke zpomalení odtoku, retenci a akumulaci srážkové vody	30. 9. 2024	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	30. 9. 2024	173 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
1	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech	7. 11. 2023	500 000 000 Kč
2	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Péče o přírodní stanoviště a druhy	7. 11. 2023	300 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – PLÁNOVANÉ

	Číslo výzvy a opatření	Zahájení příjmu	Alokace
49	Protipovodňová opatření Zpracování podkladů pro přípravu plánů pro zvládání povodňových rizik v oblastech s významným povodňovým rizikem	23. 8. 2023	150 000 000 Kč
50	Protipovodňová opatření Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby na celostátní úrovni	20. 9. 2023	150 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	27. 9. 2023	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	27. 9. 2023	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez Hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	27. 9. 2023	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	27. 9. 2023	214 000 000 Kč

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
NPO 6/2023	Využití a zpracování biologicky rozložitelného odpadu Zkapacitnění a zefektivnění systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady	1. 5. 2024	1 600 000 000 Kč
NPO 5/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – obce a kraje Revitalizace vodních toků a niv, budování tůň, obnova malých vodních nádrží a protipovodňová opatření	31. 1. 2024	100 000 000 Kč
NPO 4/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správci vodních toků Projekty na zadržování vody v krajině a zlepšení stavu vodních toků a niv. Pro správce vodních toků	31. 10. 2023	712 000 000 Kč
NPO 1/2023	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství domácnostem a administrativní podpora při programu NZÚ Light	31. 8. 2024	200 000 000 Kč
NPO 3/2022	Ekomobilita Nákup vozidel s alternativním pohonem, podpora na vozidla kategorií M2, M3, N1, N2, SS již aktuálně není k dispozici	15. 12. 2023	600 000 000 Kč
1/2022	Zelená stuha Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč
9/2021	Zdroje vody Realizace nových nebo regenerace/intenzifikace stávajících zdrojů vody pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou	31. 12. 2023 *	450 000 000 Kč
8/2021	Výkup pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a podporu biodiverzity v nich	31. 12. 2023 *	95 500 000 Kč
7/2021	Domovní čistírny odpadních vod Realizace soustav individuálních čistíren odpadních vod v podobě DČOV do kapacity 50 ekvivalentních obyvatel	31. 12. 2023 *	300 000 000 Kč
5/2021	Výsadba stromů – grantové schéma Výsadba stromů prostřednictvím grantů erudovaným nestátním neziskovým organizacím a místním akčním skupinám	30. 12. 2023 *	30 000 000 Kč
14/2016	Územní studie krajiny Kofinancování ve výši 10 procent na projekty územních studií krajiny podpořených z Integrovaného regionálního operačního programu	31. 12. 2023 *	35 000 000 Kč

* nejpozději však do vyčerpání alokace

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍŤ

STÁTNIHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM **NIC NEUNIKNE!**

Twitter – denně nejnovější výzvy, novinky, upoutávky na akce a zprávy z oboru

LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky

youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...

STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 1		31. 12. 2023	2 900 000 000 Kč
ÚLK / 2	Strategické projekty Poskytnutí finanční podpory na přípravu a realizaci strategických projektů	31. 12. 2023	7 300 000 000 Kč
MSK / 3		31. 12. 2023	8 720 000 000 Kč
KVK / 5		31. 12. 2023	180 000 000 Kč
ÚLK / 6	Odborné učebny středních škol Podpora staveb, modernizace a vybavení odborných učeben středních škol	31. 12. 2023	800 000 000 Kč
MSK / 7		31. 12. 2023	200 000 000 Kč
KVK / 8	Konektivita škol	31. 12. 2023	180 000 000 Kč
ÚLK / 9	Projekty vybudování vnitřní sítě a zkvalitnění připojení k internetu na základních a středních školách, v Ústeckém kraji se týká pouze středních škol	31. 12. 2023	300 000 000 Kč
MSK / 10		8. 8. 2023	160 000 000 Kč
KVK / 14	Vouchery pro podnikatele (příjemce kraj)	6. 10. 2023	30 000 000 Kč
ÚLK / 15	Výzva pro kraj je vyhlášena za účelem řešit dopady transformace na klimaticky neutrální ekonomiku	6. 10. 2023	150 000 000 Kč
MSK / 16		6. 10. 2023	230 000 000 Kč
ÚLK / 17	Digitalizace pečovatelských služeb v Ústeckém kraji Komplexní projekty digitalizace pro poskytování pečovatelských služeb	31. 8. 2023	230 000 000 Kč
KVK / 22		30. 6. 2024	40 000 000 Kč
ÚLK / 23	Koncepce a příprava projektů obnovy území Pro žádosti na individuální projekty s cílem obnovy území	30. 6. 2024	60 000 000 Kč
MSK / 24		30. 6. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 25		30. 6. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 26	Příroda a krajina Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2024	90 000 000 Kč
MSK / 27		30. 6. 2024	225 000 000 Kč
KVK / 28		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ÚLK / 29	Obnova území – infrastruktura Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry programu TRANSFORMACE jsou určeny na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	31. 12. 2027	500 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
RES+ č. 3/2022	Komunální FVE pro malé obce Instalace nových fotovoltaických elektráren (FVE) s instalovaným výkonem do 1 MWp (včetně) na jedno předávací místo do DS/PS	29. 9. 2023	1 500 000 000 Kč
RES+ č. 4/2022	Komunální FVE pro větší obce (energetická společenství) Pořízení fotovoltaických panelů na střechy a přístřešky veřejných i komerčních budov a veřejné pozemky	29. 9. 2023	2 500 000 000 Kč
HEAT č. 1/2022	Modernizace tepláren (SZTE) Podpora přechodu tepláren na čisté zdroje energie	29. 9. 2023	15 000 000 000 Kč
HEAT č. 1/2023	Modernizace rozvodů v SZTE Modernizace SZTE, rozvodů včetně předávacích stanic a systémů, pouze na území hl. m. Prahy	30. 11. 2023	1 000 000 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Dolní Lažany: Desítky stromů

V obci a jejím okolí vysadili stromy. Některé budou růst osamoceně, jiné tvoří souvislé aleje. Celkem bylo zaseto osmatřicet stromů.

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Název projektu: Výsadba rozptýlené zeleně a stromořadí v obci Dolní Lažany

Kraj: Vysočina

Okres: Třebíč

Příjemce podpory: obec Dolní Lažany

Ukončení projektu: listopad 2022

Celkové způsobilé výdaje
247 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
247 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Janov: Červánkové zastavení

V Janově u Hřenska nechali upravit veřejné prostranství o ploše 203 metrů čtverečních. Součástí úprav byla také instalace dřevěné vyhlídkové plošiny a čtyř kusů mobiliáře.

Podoblast podpory: 5.5 – Podpora obcí v národních parcích

Název projektu: Odpočinkové místo na p. p. č. 326/2 a 905 k. ú. Janov u Hřenska – Červánkové zastavení

Kraj: Ústecký

Okres: Děčín

Příjemce podpory: obec Janov

Ukončení projektu: listopad 2022

Celkové způsobilé výdaje
340 779 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
289 662 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Moravské Budějovice: Přírodní zahrada

V areálu gymnázia došlo k přeměně školního pozemku na přírodní zahradu, slouží k celoročnímu využití nejen pro žáky, ale i pro veřejnost. V přírodní zahradě byl vybudován přístřešek, dále se tam nachází nově vzniklé jezírko, vysazené listnaté stromy, keře, trvalky a další prvky.

Podoblast podpory: 6.1 – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Název projektu: Učíme se venku

Kraj: Vysočina

Okres: Třebíč

Příjemce podpory: Gymnázium a Střední odborná škola, Moravské Budějovice

Ukončení projektu: prosinec 2022

Celkové způsobilé výdaje
377 400 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
320 790 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Sněžné: Posílení zdrojů pitné vody

Dva hydrogeologické průzkumné vrty byly po úspěšně proběhlých ověřovacích zkouškách napojeny do vodovodní soustavy obce a posílí zásobování obce pitnou vodou.

Podoblast podpory: 1.6 – Zdroje vody

Název projektu: Sněžné – posílení vodovodu

Kraj: Vysočina

Okres: Žďár nad Sázavou

Příjemce podpory: městyš Sněžné

Ukončení projektu: listopad 2021

Celkové způsobilé výdaje
3 750 001 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
3 000 000 Kč

Troskotovice: Kanalizace a ČOV

Výstavba oddílné splaškové kanalizace řeší odvádění a čištění splaškových vod v obci Troskotovice. Odpadní vody budou čištěny na nové centrální mechanicko-biologické čističce odpadních vod kapacity 900 ekvivalentních obyvatel.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.1 – Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod

Název projektu: ČOV a kanalizace Troskotovice

Kraj: Jihomoravský

Okres: Brno-venkov

Příjemce podpory: Vodovody a kanalizace Znojensko

Předpokládané ukončení projektu: 31. 12. 2023

Celkové způsobilé výdaje
74 429 040 Kč

Příspěvek EU
47 448 513 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Velká Bystřice: Zlepšení monitoringu ovzduší

Pořízení monitorovací stanice na mobilní platformě pro měření kvality ovzduší na různých lokalitách v Olomouckém kraji se zaměřením na monitoring PM_{10} , $PM_{2,5}$, NO_x , meteorologické situace a PAU.

Prioritní osa 2, specifický cíl 2.3 – Zlepšit systém sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů

Název projektu: Monitoring kvality ovzduší v Olomouckém kraji

Kraj: Olomoucký

Okres: Olomouc

Příjemce podpory: město Velká Bystřice

Ukončení projektu: 4. 11. 2022

Celkové způsobilé výdaje
4 334 220 Kč

Příspěvek EU
3 684 087 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Neplachovice: Revitalizace parku

Obnova a revitalizace zámeckého parku v Neplachovicích prostřednictvím dosadeb dřevin přispěje ke zvýšení biologické rozmanitosti řešeného území a zvýšení úkrytových možností živočichů. Park se rovněž zlepší z estetického hlediska.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Název projektu: Obnova a regenerace zámeckého parku v Neplachovicích

Kraj: Moravskoslezský

Okres: Opava

Příjemce podpory: obec Neplachovice

Ukončení projektu: 31. 3. 2022

Celkové způsobilé výdaje
1 310 312 Kč

Příspěvek EU
786 187 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Vlašim: Energetické úspory gymnázia

Snížení energetické náročnosti budovy gymnázia díky kompletní rekonstrukci obálky budovy spočívající v zateplení fasád objektu, výměně výplní otvorů a zateplení střechy.

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

Název projektu: 5.1a – Snížení energetické náročnosti budovy Gymnázia Vlašim

Kraj: Středočeský

Okres: Benešov

Příjemce podpory: Gymnázium, Vlašim, Tylova 271

Ukončení projektu: 31. 3. 2021

Celkové způsobilé výdaje
25 028 053 Kč

Příspěvek EU
10 011 221 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

▶ Péče o krásu, která neškodí

Péče o krásu provází lidstvo od nepaměti. Je to bohatý a pestrý obor, který si prošel vlastním zajímavým vývojem od čistě přírodních produktů používaných po stovky a tisíce let přes syntetické výrobky na základě ještě poměrně nedávno nejnovějších poznatků vědy a moderních technologií po současný návrat k přírodním recepturám – když jsme pochopili, jak velký dopad má výroba kosmetiky na prostředí, ve kterém žijeme.

Za opětovným návratem kosmetiky k přírodním přísadám a šetrným výrobním metodám stojí ve velké míře uvědomění spotřebitelé, kterým není lhostejné, jakou ekologickou stopu jimi používané výrobky v přírodě zanechávají. Pod takovým tlakem se dnes mnozí výrobci nad svými produkty pečlivě zamýšlejí a dbají na celý cyklus jejich výroby, distribuce i následného zpracování odpadu. Trvale udržitelná kosmetika se tak stává běžnou normou napříč všemi vrstvami uživatelů. Pro výrobce je nemalou výzvou. K tomu, aby minimalizovali negativní environmentální dopady svých výrobků, musí zohledňovat, jak jsou zabaleny, jak se při jejich výrobě nakládá s vodou a odpady, uhlíkové emise, produkci mikroplastů i týrání zvířat při jejich testování.

Obaly

Obaly kosmetických výrobků jsou v mnohých případech stále ještě záležitostí více komerční než environmentální. Čím exkluzivněji a nákladněji obal vypadá, tím je šance na jeho úspěch na trhu vyšší – obzvláště v současné zlaté éře online nakupování. A takový kosmetický obal není pokaždé zrovna nejjednodušší recyklovat. Většina krabiček, sáčků a dalších obalů je vyráběna ze směsi nejrůznějších materiálů a není vždy samozřejmé, že je pracovníci recyklačních linek pečlivě třídí.

Nakládání s vodou

Voda nejspíš není to, co člověku vytane na mysl jako první, když se zamyslí nad výro-

bou kosmetiky. Přitom je ale její zásadní a nedílnou součástí. Od koupelových a čistících přípravků po krémy a emulze je právě voda tou přísadou, která prostupuje pokožku.

Stejně jako se vzrůstající populace, ekonomický pokrok a enormní spotřeba promítají do jiných výrobních odvětví, zasahují i výrobu kosmetiky. I tady spotřeba vody stoupá povážlivým tempem.

Uhlíkové emise

Mnohé čistící prostředky, inkousty do tiskáren, insekticidy a povrchové nátěry obsahují těžké látky, které znečišťují ovzduší. Tytéž těžké prvky jsou obsaženy v kosmetických produktech, jako jsou vůně, deodoranty a laky na vlasy. Nejrůznější studie dokazují, že používání takových výrobků významně přispívá k emisím oxidu uhličitého, a to do té míry, že v některých velkých městech tvoří kosmetické a čistící prostředky až polovinu těžkých látek v ovzduší. Svým dílem pak k uhlíkové ekostopě přispívají i ty pří-

sady a složky jak produktů samotných, tak jejich balení, které pocházejí z fosilních, neobnovitelných zdrojů.

Mikroplasty

Nejsou to jen obaly kosmetických přípravků, které obsahují mikroplasty. Ty se nacházejí i v kosmetice samotné. Jde o miniaturní plastové částičky, které se běžně používají jako exfolianty v tělových maskách a dalších výrobcích. Poté co takový přípravek použijeme a opláchneme se, spláchneme tisíce těchto mikroplastů do odpadu. Odtamtud už se jednoduše dostanou do vodního koloběhu. Mikroplasty, které absorbují toxiny, nakonec spolknou ryby nebo lidé a v našich tělech a tělech ostatních živočichů tak vzniká v malém stejné situace, jaká dnes panuje ve světovém oceánu: katastrofické zanesení plasty.

Týrání zvířat

Používání zvířat v kosmetickém výrobním procesu je kruté a neobhájitelné a v pří-

Zelená kosmetika obsahuje oleochemické látky, které tvoří její základní složku. Získávají se z rostlinných a dalších přírodních olejů a pocházejí tak z plně obnovitelných zdrojů. Oblíbené jsou také prostředky péče o pleť, které neobsahují vodu.

Neetické získávání přísad se dá vysledovat snad u většiny globálních výrobců kosmetiky. Někteří z nich ale už nějakou dobu činí kroky na cestě k zodpovědnému a etickému získávání surovin. Ruku v ruce s tím jde i respektující přístup ke všem pracovním silám, které jsou do výrobního procesu zapojeny.

mém důsledku stojí za stoupající popularitou veganských kosmetických produktů. Při některých testech během vývoje nových kosmetických přípravků je na zvířatech testována dráždivost. V těchto případech jsou jim do očí a na vyholenou kůži kapány nejrůznější chemikálie. Dalším zážejícím počinem je test smrtelné dávky. Zde je zvířatům podána smrtelná dávka chemické látky, což slouží k určení nebezpečné a fatální substance. Zvířata, která nezemřou přímo v důsledku laboratorních pokusů, jsou poté buď zadušena, je jim zlomen vaz, nebo useknuta hlava.

Znovu naplnit, znovu použít

Množství odpadu, které v této době produkujeme, je enormní a bezprecedentní. Vyrábíme miliony různých druhů materiálů, které používáme třeba jen nedlouhý čas, ale ony tu ve formě odpadu budou třeba ještě další stovky let. Jen kosmetický průmysl k tomu každý rok přispívá 122 miliardami jednorázových kosmetických přípravků v plastovém sáčku.

Jedním z přístupů, jak množství odpadu z kosmetických produktů snížit, je vyrábět a balit je takovým způsobem, aby bylo možné je znovu naplnit a poté znovu používat.

Popularita zelené a etické kosmetiky stoupá závratným tempem

Je tedy nad slunce jasné, proč tolik stoupá zájem o „zelenou“, trvale udržitelnou a etickou kosmetiku vyrobenou z přírodních obnovitelných zdrojů. Jde totiž o výrobky, které jsou naprostým opakem těch, jež po sobě v životním prostředí zanechávají mikroplasty a petrochemické stopy. Samotné označení „zelená kosmetika“ v zákaznickovi vzbuzuje důvěru v to, že byla vyrobena v souladu s principy trvalé udržitelnosti.

V oblasti obalů kosmetických výrobků se vývoj „zelené“ kosmetiky ubírá několika směry, a to k biologicky rozložitelným obalům, obalům neobsahujícím žádný plast i k obalům, které je po vypotřebování možné si nechat znovu naplnit.

Co se recyklace kosmetických obalů týče, je těžké odhadnout její podíl. Někteří zákazníci je recyklují sami, jiní využívají nabídek některých výrobců na slevy v případě, že obal vrátí k recyklaci na některém z prodejních míst.

Ze všech složitých úvah a nejrůznějších úhlů pohledu vychází jednoduchá rovnice: to, jak moc pečujeme o svá těla, by se mělo promítnout do toho, jak pečujeme o prostředí, v němž v těch tělech pobýváme. Přípravky péče o tělo, které jsou přírodě škodlivé, nereprezentují skutečnou krásu a zdravý přístup k sobě samým i k prostředí, ve kterém žijeme. A tak bychom měli na kosmetiku při svém dalším výběru nahlížet. ●

ECHO

Vznikla kniha o ekologii lesa

Na knize „Ekologie lesa: Jak se les mění a funguje“ pracovalo třicet českých a slovenských vědců a akademiků. Publikace vnikla v rámci projektu „Implementace aktuálních poznatků z ekologie lesa do lesnické praxe: podpora adaptačních a mitigačních opatření“, podpořeném z Norských fondů. Odborná kniha je zdarma ke stažení na webu Mendelovy zemědělské univerzity v PDF formátu. Kniha představuje čtenáři les jako komplexní adaptivní systém. Oproti tradičnímu ekosystémovému pohledu jsou více zdůrazněny biotické interakce mezi členy této složitě sítě. To se neobejde bez vysvětlení některých základních pojmů a fenoménů sítě vztahů v lesních ekosystémech, uvádí se v abstraktu publikace.

Valašské Meziříčí zateplí základní školu

Druhou největší školu ve Valašském Meziříčí navštěvovalo v uplynulém školním roce 472 žáků, které teď nejen ve třídách vystřídali zaměstnanci stavební firmy. „Letos jsme se rozhodli zateplit ZŠ Vyhlička, díky čemuž dokončíme nejnákladnější investice do školských budov,“ řekl starosta Robert Stržínek s tím, že město počítá s náklady 33,5 milionu Kč. „Zároveň budeme žádat o dotaci z Operačního programu Životní prostředí, která by mohla pokrýt až 30 procent nákladů. Zateplením přitom projde všech pět pavilonů školy a necháme nainstalovat také novou vzduchotechniku.“ O příjemnější prostředí během výuky zejména v teplých slunečních dnech se pak postarají vnitřní a venkovní žaluzie.

Kroměříž bude chytat dešťovku

Kroměřížská radnice nechala zpracovat investiční záměr na využívání dešťové vody v budovách města. Budovy města byly podle vhodnosti k získávání dešťové vody rozděleny do tří kategorií. Mezi těmi, u nichž by to bylo technicky možné, jsou Městský útulek Čáпка, Základní škola Zámoraví a Mateřské školy Spáčilova, Mánesova, Kollárova a Gorkého. Další kategorií jsou budovy, které by byly využitelné částečně, například bytové domy nebo domovy Barborka a Strom života. Poslední skupinu tvoří objekty, které není možné pro projekt využít, a to většinou z důvodu kolize s inženýrskými sítěmi nebo tu není možné umístit nádrž na vodu. Město bude usilovat o dotaci z Operačního programu Životní prostředí.

▶ OSLO JE ROK OD ROKU ZELEŇEJŠÍM MĚSTEM

Foto: photovideoworld/Shutterstock.com

Rychlost vyčerpávání přírodních zdrojů v posledních dekádách nás přiměla k zamyšlení nad tím, jak by měla vypadat města, abychom v nich mohli dál žít – my i generace, které přijdou po nás. Určitě by měla být „chytrá“ a v co největší možné míře soběstačná.

A právě k tomu současné snahy při budování a rozvoji měst směřují. Někde se daří méně, někde více. Norské Oslo je v tomto ohledu svým způsobem fenomenální.

Rozvoj měst je dnes už běžně plánován ve snaze o co největší a nejrozsáhlejší trvalou udržitelnost jak výstavby, tak i následného provozu s vědomím, že neblahé dopady na životní prostředí musí být co nejmenší. Tyto snahy přinášejí kýžené ovoce. Norské hlavní město je toho zářným příkladem a často je označováno za jedno z „nejzelenějších“ na světě.

Čtyři cíle pro jednu vizi

Rozhodně to ale není bez práce. Za „zeleným“ úspěchem Osla, které se z osmého místa na Indexu soběstačných měst v roce 2018 vyhouplilo během čtyř let na první příčku, stojí obrovské úsilí. Norské hlavní město ve své zemi proslulo coby centrum bankovníctví, obchodu a námořnictví. Je domovem téměř 700 000 obyvatel, kteří si svou cestu za vizí „chytrého“ a „zeleného“ města, které prosperuje ve všech aspektech života, ať už sociálních, ekonomických, nebo environmentálních, zcela

vědomě proslapávají. V roce 2019 bylo Oslo oceněno titulem Hlavní zelené město Evropy. Podle jeho starosty Raymonda Jonahsena by se metropole ráda stala příkladem pro zbytek světa v tom, jak

může být občanská spolupráce klíčovým nástrojem v dosažení soběstačnosti i klimatických cílů.

Strategii, jak toho dosáhnout, si tu vypracovali už v roce 2017. Je založena

Nizozemská společnost Arcadis nedávno publikovala páté vydání dlouho očekávané zprávy The Arcadis Sustainable Cities Index 2022. Ta demonstruje fakt, že aby města v dnešním světě, přinášejícím výzvy v podobě měnícího se klimatu, urbanizace a ubývajících zdrojů, mohla vzkvétat, musí se vydat cestou trvalé udržitelnosti. Na prvním místě se umístilo norské Oslo a kromě dalších evropských měst se do první desítky vešlo také Tokio, Seattle a San Francisco.

Foto: VisitOslo

Foto: VisitOslo

na čtyřech dílčích cílech, které reflektují hodnoty a vizi města. Patří k nim zelenější, sociálně propojenější a příležitostmi rovnější prostředí a rovněž úmysl posunout se směrem k novým, inovativním praktikám, které město etablojí jako „chytřejší“. Velký důraz klade strategie na to, aby město svým obyvatelům poskytovalo taková řešení a služby, které jsou v souladu se současnými a budoucími potřebami země i planety.

Město dbá na všechny sféry života

Oslo je známé tím, že investuje do uchování a udržování zelených ploch. V městské zóně norské metropole roste milion stromů a dvě třetiny rozlohy této zóny tvoří lesy, parky a jezera.

Oslo úspěšně dosáhlo čísel vzdušného znečištění stanovených Světovou zdravotnickou organizací v roce 2019. Stalo se to právě díky bohatě zastoupené zeleni společně s nízkými emisemi, které město produkuje. Odhaduje se, že jen samotným Osloem se táhne 1 400 km lesních cest a 2 100 přírodních stezek. Environmentální úsilí tu ale zdaleka nekončí. Město ve velkém

Emise norského hlavního města od roku 2013 výrazně poklesly a jsou na cestě k dosažení téměř úplné uhlíkové neutrality do roku 2030. Stav ovzduší je v celém městě pečlivě monitorován a veškeré projekty využívající obnovitelné zdroje energie jsou radnicí podporovány na úkor projektů postavených na spotřebě fosilních zdrojů. Město má v plánu zamezit vjezdu automobilů do centra, nabízet kredity za používání elektrokol a elektromobilů a celkově zpřístupnit využívání hromadné městské dopravy.

využívá zdroje obnovitelné energie, jako jsou vodní elektrárny: z nich získaná energie tvoří 60 % energetické spotřeby města.

Velký pokrok udělalo město také v oblasti trvale udržitelné hromadné dopravy, kdy stále stoupá počet autobusů s nulovými emisemi. Dalším důležitým prvkem je tu bioplyn. Jako palivo ho kromě autobusů využívají také popelářské a úklidové vozy. Zajímavostí je, že bioplyn, který se v Oslo používá, je vyráběn lokálně z potravinového odpadu a odpadních vod. Počet lidí, kteří pro dopravu v Oslo využívají veřejnou dopravu, kolo nebo pěší chůzi, stále stoupá. Přibývá elektromobilů. Ne nadarmo se Oslo přezdívá „hlavní světové město elektromobilů“: odhadem zhruba 60 % nových osobních automobilů prodaných v současnosti ve městě je elektrických.

Velký důraz klade město v mnoha ohledech na trvale udržitelné a cirkulární spotřebitelství. Týká se to především potravin, elektroniky a textilu, stejně jako stavebních a konstrukčních materiálů. Jedním z konkrétních kroků, které Oslo ve spolupráci se společností Oslokollega podniklo, byl sběr elektronického vybavení za účelem opětovného použití a recyklace. Výsledkem bylo, že z 11 025 shromážděných laptopů

jich bylo 506 úspěšně recyklováno a dalších 8 877 počítačů bylo v letech 2016 až 2020 znovu použito.

Oslo dbá i na to, jakým způsobem se v něm staví. Odhaduje se, že do roku 2025 bude mít veškerá nová výstavba pod taktovkou města nulové uhlíkové emise.

Soběstačnost a udržitelnost se nevyhýbá ani jídlu: městské smlouvy s novými dodavateli podmiňují dodávky rostlinných a sezónních potravin, aby obyvatelé města měli možnost vybírat také z jednodušší a hlavně dostupnější nabídky.

Odhaduje se, že jen v letech 2018 a 2019 vzrostl počet fair trade obchodů s potravinami ze 13 % na 25 %. Stejně tak vzrostl podíl biopotravin prodávaných ve městě, a to ze 2 % v roce 2018 na 10 % v roce 2020.

Oslo je hlavním městem v mnoha ohledech. Kromě těch již zmíněných je také fair trade hlavním městem Norska. Bylo například prvním městem, kde se v Norsku začalo ve zdravotnickém sektoru používat oblečení z certifikované fair trade bavlny.

Oslo je fantastickým příkladem toho, jak může vypadat, když se město rozhodne, že se vydá na cestu trvalé udržitelnosti a stane se „nejzelenějším“ na světě. A nyní zbývá jen vyčkat a uvidět, jaká další města budou kráčet v jeho stopách. ●

TRVALÁ UDRŽITELNOST ZEMĚ

Trvalá udržitelnost odkazuje na schopnost země postarat se o své potřeby a rozvíjet se tak, aniž by tím budoucím generacím upírala možnost starat se o sebe stejným způsobem. Pro města, která se snaží dosáhnout soběstačnosti, je charakteristické to, jak pružně jsou schopna reagovat a přizpůsobovat se vzrůstajícím urbanizačním požadavkům se souběžně se měnícími ekonomickými, sociálními a environmentálními faktory. Města, která dokážou těmto parametrům dostát, nazýváme „chytřejší“ či „zelená“. Je v nich kladen důraz na zdroje obnovitelné energie a celkovou efektivitu energetického sektoru, redukci emisí a další rozličná řešení a technologie.

▶ UMĚLÉ MASO

Umělé maso je maso produkované in vitro, pomocí kultivace živočišných buněk namísto porážky zvířat. **Ozývají se hlasy, podle nichž proto představuje velký příslib vyřešení některých palčivých problémů naší přelidněné planety.**

Foto: Aleph Farms

Možná nebude trvat dlouho a na talíři se nám ocitne maso, které vyrostlo z živočišných buněk namísto na farmě. Během posledních deseti let se z kultivace umělého masa stal obor, jenž se rozrostl od několika málo začátečnických pokusů nevelké hrstky vizionářů a průkopníků po laboratoře usilovně pracující na tom, aby se maso získávané z těl skutečných zvířat stalo jednou provždy minulostí.

První krůčky této revoluční technologie už máme ostatně za sebou. Došlo k nim před dvěma lety, kdy se Singapur stal první zemí na světě, která komerční prodej umělého masa schválila. Konkrétně jím bylo umělé kuřecí maso kultivované americkou společností Eat Just pro použití v kuřecích nuggetech. Od této chvíle se zdá, že podobný krok neodvratně čeká i další země na světě, a my se přirozeně začínáme zajímat o to, co je to umělé maso vlastně zač, jakým způsobem se získává a zda vůbec budeme mít chuť ho jíst.

Výrobci věří, že umělé maso změni svět

„Umělé maso by časem mohlo od základu změnit celý způsob, jakým v Evropě získáváme maso,“ míní Peter Verstrate, ředitel holandské společnosti Mosa Meat. Tuto společnost sám založil společně s Markem Postem, vědcem, jenž stál u zrodu prvního laboratorně vypěstovaného burgeru. Cílí na to, aby se stali jednou z prvních společností, která bude prodávat umělé maso v evropských restauracích a supermarketech.

„Čeká nás velký posun v produkci masa – od výkrmných stájí a jatek k továrnám na výrobu umělého masa,“ vysvětluje Peter Verstrate. „Pokud přejdeme k této mnohem efektivnější metodě získává-

ní masa, získáme tím v Evropě mnoho výhod, jako je třeba snížení emisí metanu, které ve velkém přispívají ke klimatickým změnám.“

Positivní přínos kultivovaného masa pro životní prostředí je stále velmi těžké předpovídat. Podle některých odhadů by přesun k produkci umělého masa mohl nejen snížit emise metanu, ale především využívání vody a půdy k chovu zvířat, a to až o 95 %. Pěstování masa přímo z živočišných buněk by snížilo potřebu chovatelů dopovat dobytek antibiotiky, což přispívá ke vzrůstající rezistenci vůči nim v lidské populaci, a v neposlední řadě také růstovými hormony, které jsou velice kontroverzní právě pro svůj vliv na lidské zdraví.

„Umělé maso změni svět,“ říká Daan Luining. I on byl u vývoje první laboratorně vypěstovaného burgeru a dnes je ředitelem další holandské společnosti, která se zabývá kultivováním laboratorního masa, Meatable. „Změni se celkově to, jak na maso vůbec nahlížíme, jakým způsobem získáváme jídlo, jaký druh jídla vyrábíme, kde ho vyrábíme a co od něj lidé očekávají, co se týče kvality, textury, chuti i výživové hodnoty.“

Společnosti, které se výrobou umělého masa zabývají – kromě Eat Just v Singapuru a již zmíněné Mosa Meat jsou to i izraelská společnost Future Meat a americká Upside Foods – očekávají, že v následujících letech uvedou své výrobky na světový trh. Zájem roste i ze strany investorů.

„Vlna zájmu se zvedá a tempo se zvyšuje,“ říká Mercedes Vila, spoluzakladatelka španělské společnosti Biotech Foods, která je dnes součástí masného gigantu JBS. „V posledních několika měsících se i v našem oboru objevili noví hráči – jen v Evropě je to na dvacet nově vzniklých společností. Nepovažujeme se ale navzá-

Úplně první burger vyrobený z laboratorně kultivovaného, umělého masa spatřil světlo světa v roce 2013.

jem za konkurenci, jsme spíše ambasadory nového konceptu a v takovém případě je vždycky lepší nebyť sami,“ vysvětluje.

Může ještě ovšem trvat poměrně dlouho, než začneme skutečně požívat všech environmentálních benefitů, které by nám kultivování umělého masa mělo přinést.

„Na světě máme miliardy zvířat, která chováme a jíme,“ říká Daan Luining. „Pokud bychom toto množství snížili byt jen o 10 až 20 %, mělo by to na životní prostředí obrovský dopad, ale nemyslíme si, že se to stane během následujících deseti let. Jediná věc, kterou nyní vidíme bezprostředně na obzoru, je to, že se nám podaří zastavit vzrůstající spotřebu

Foto: Bluu GmbH/Anna Brauns

Foto: Aleph Farms

tradičního masa. Pokud se nám toto podaří, bude to obrovské vítězství.“

Několik společností pracuje na vývoji umělého rybího masa, například německá Bluu Seafood, izraelská Wanda Fish, americké Finless Foods a Blue Nalu. U tohoto druhu masa jsou i mnohem menší náklady, neboť kultivace rybích buněk vyžaduje nižší teplotu, a tudíž i menší výdaje za spotřebu energie. Společnost Biotech Foods se pak pokusí již v příštím roce uvést na trh umělé klobásy a šunku.

Není všechno sluncem zalité

Ale i umělé maso má své odpůrce. Terčem jejich kritiky je především to, že k růstu masných buněk v laboratoři je zapotřebí jejich výživa sérem vyrobeným z krve nenarozených telat. Látka, jež se získává při porážce březích krav, je velice drahá a je pravým

opakem avizované snahy výrobců umělého masa ukončit jednou provždy krutost vůči zvířatům. Většina společností, které se kultivací umělého masa zabývají, proto pracuje na vývoji levnější, syntetické látky. ●

S přibývajícím množstvím výrobců umělého masa se také očekává výrazný pokles jeho ceny. Nakonec by mohlo být i levnější než konvenční maso.

Budeme si moci dovolit jíst umělé maso?

Více než rok poté, co bylo uvedeno umělé kuře Eat Just na trh v Singapuru, společnost představila svůj produkt v partnerské restauraci za patnáct amerických dolarů za jídlo. Až na trh vstoupí produkty ostatních společností, dočkáme se zřejmě toho, že ceny se budou velice lišit v závislosti na druhu masa i technologii, jakou bude vyrábět.

Většina výrobců umělého masa se například snaží vyrábět svou vlastní verzi hovězího. „Chov hovězího dobytka je nejméně efektivním způsobem získávání masa – třeba chov prasat je dvakrát výhodnější, kuřata dokonce čtyřikrát,“ vysvětluje Peter Verstrate. „Hovězí dobytek také nejvíce přispívá k produkci skleníkových plynů včetně metanu, který je třicetkrát mocnější v zachycování tepla než oxid uhličitý. Hovězí dobytek také spotřebovává nejvíce přírodních zdrojů, což má za následek masové odlesňování a úbytek biodiverzity.“

Hovězí je také jeden z nejdražších druhů masa. „Je dvakrát i třikrát dražší než vepřové a drůbeží. S umělým hovězím bychom ceny mohli srovnat,“ říká Didier Toubia, spoluzakladatel a ředitel izraelské společnosti Aleph Farms, která v roce 2018 jako první vyrobila umělý steak.

ECHO

U cyklostezek se daří modráskovi bahennímu

Cyklotrasy a cyklostezky slouží pro bezpečný pohyb cyklistů (a chodců), ale jejich travnaté lemy mohou být i cenným biotopem hmyzu, v níže uvedeném případě silně ohroženého motýla modráška bahenního. V rámci projektu „IP Life – Jedna příroda“ došlo k dohodě s ostravskými městskými obvody Stará Bělá, Polanka nad Odrou, Proskovice a městem Studénka o úpravě termínů kosení lemů vybraných úseků cyklostezek. Nekosení tam není zanedbání řádné péče o pozemky ani opomenutí, ale velmi hodnotný přínos ochraně přírody. Vhodné termíny kosení zajišťují modráskovi zdroj potravy díky přítomnosti kvetoucí rostliny krvavce totenu. Modrášek bahenní je druh motýla chráněný českou i evropskou legislativou.

Pardubický kraj využije dešťovku

Pardubický kraj chce při správě svých budov využít srážkovou vodu. Má pro to vybrány tři objekty. Plánuje vybudovat nádrže na zadržování vody, která se pak dá využít na zalévání zahrady. Ekologičtější hospodaření plánuje kraj v Dětském centru Veská v Sezemicích na Pardubicku, v Nemocnici následně péče Moravská Třebová na Svitavsku a v Rehabilitačním ústavu Brandýs nad Orlicí na Orlickoústecku. Dotace chce kraj získat z Operačního programu Životní prostředí. V centru Veská jsou v plánu tři nádrže na zadržení dešťové vody a její využití pro závlivku trávníků a zahrady. Pokud kraj získá dotaci, začne stavět v příštím roce.

Bývalá kotelna dostala zelenou střechu

Na střeše bývalé sídlištní kotelny v Brně-Medlánkách vznikla extenzivní zelená střecha o výměře 400 metrů čtverečních, která zadržuje vodu. Na akumulaci vrstvě je umístěna předpěstovaná rohož s rozchodníky na kokosovém nosiči a počítá se s tím, že střecha bude zcela bezúdržbová. Střecha je na nejnižší budově obklopené panelovými domy a výškovými stavbami. Městská část Medlánky si od tohoto projektu slibuje zlepšení místního klimatu v horkých letních dnech. Celý projekt byl spolufinancován z dotace Operačního programu Životní prostředí, o zbytek nákladů se podělila městská část s městem Brnem. Objekt nyní funguje jako zázemí úseku údržby městské části.

Pozvánky

VELETRHY

Země žitelka

**24. 8. 2023 09:00 – 29. 8. 2023 17:00 /
Výstaviště České Budějovice**

Mezinárodní agrosalon Země žitelka zahájí svůj 49. ročník a Státní fond životního prostředí ČR na něm ani letos nebude chybět. Navštivte společný stánek Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR, kde získáte informace o tom, jak vám pomůžeme zlepšit vaše bydlení. Dozvíte se, co se od září změní v programu Nová zelená úsporám. Program pokračuje další etapou a nabídne domácnostem nové příležitosti finanční podpory energeticky úsporných renovací rodinných i bytových domů. Novinkou jsou dotace na výměnu starých plynových kotlů, rozšířená nabídka dotací pro bytové domy nebo možnost financování formou zálohy či zvýhodněného úvěru. Pro domácnosti s nižšími příjmy a seniory pokračuje úspěšný program Nová zelená úsporám Light a vrací se i oblíbené kotlíkové dotace. Naše specialisty, kteří vám poradí, jaká opatření jsou pro váš dům vhodná i jak o dotaci požádat, najdete v pavilonu T2.

FOR ARCH

**19.–23. 9. 2023 / PVA EXPO PRAHA,
Letňany**

Stavební veletrh FOR ARCH, který se koná ve dnech 19. až 23. září, nabídne návštěvníkům tipy, produkty a odborníky na energetické úspory v domácnostech i alternativní zdroje energie. Na výstavišti se představí fotovoltaické systémy, vytápěcí technologie, stínící technika, ale i profesionálové, kteří bezplatně poradí nejen s dotacemi. Nebude chybět ani stánek SFŽP ČR, kde se dozvíte vše, co vás bude zajímat o dotacích.

AKCE

Evropský týden mobility 2023

16. 9. 2023 – 22. 9. 2023 / celé Česko

Evropský týden mobility (ETM) je vlajkovou kampaní Evropské komise, která se každoročně koná v termínu 16.–22. září. Cílem je zvýšit povědomí občanů o udržitelné

mobilitě, upozornit na problémy v dopravě a hledat řešení šetrná ke klimatu a životnímu prostředí. ETM je ideální příležitostí pro obyvatele cíleně vyzkoušet alternativní způsoby dopravy a užít si výsady městského prostředí bez automobilů. Do ETM se tradičně zapojují obce, důležitou součástí jsou ale také občané, iniciativy a neziskové organizace. Vítány jsou všechny aktivity na podporu veřejné dopravy, chůze, cyklistiky i dalších forem aktivní a udržitelné městské mobility. Může jít o organizované pěší procházky nebo cyklojízdy městem, akce a hry uspořádané v ulicích či vzdělávací workshopy.

Pořadatelé vyzývají k akci sloganem „Kombinuj a jedl!“, který zůstává stejný jako v předchozím ročníku. Tématem letošní kampaně je pak „Neplýtvěj energií!“, což je zejména v souvislosti s probíhající energetickou krizí velmi aktuální téma. Představeny budou návrhy opatření, která nám pomohou energií zbytečně neplýtvat, a to za využití různých forem udržitelné dopravy.

To není drb!

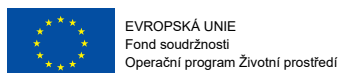
Kotlíkové dotace vám zaplatí až 95% nákladů na pořízení nového kotle.

A co víc! Nyní nepotřebujete mít na kontě desítky tisíc korun, stát vám je dá předem. Cesta k dotaci je snadná, více na www.kotlikydotace.cz.

**OD 1. ZÁŘÍ 2024
ZAKAZ KOTLŮ
1. A 2. EMISNÍ TRIDY**

 **Spolufinancováno
Evropskou unií**

Ministerstvo životního prostředí

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 16 | číslo 7–8 | červenec/srpen 2023 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2066/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfzp.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** Archiv SFŽP ČR | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

 Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.